

حسابداری میانه

استاد:

آقای علی باغانی

دانشجو:

منصور نوری

سرفصل حسابداری میانه

- ۱- مفاهیم حسابداری
- ۲- صورت سود و زیان (تغییرات حسابداری)
- ۳- ترازنامه
- ۴- حسابداری وجوه نقد
- ۵- مطالبات
- ۶- مواد و کالا
- ۷- بدهی‌های بلند مدت
- ۸- حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها (کوتاه و بلند مدت)
- ۹- صورت جریان وجوه نقد
- ۱۰- حقوق صاحبان سهام

مفاهیم حسابداری

تعریف حسابداری: شامل فرآیند گردآوری (سند)، ثبت (روزنامه)، طبقه‌بندی (کل)، گزارش تحلیل بر اساس پول.

هدف از حسابداری: حسابداری ارائه خدمات به استفاده‌کنندگان که شامل درون سازمانی و برون سازمانی می‌باشد.

درون سازمانی: مدیران، کارکنان و ... که نیازمند برنامه‌ریزی جهت انجام عملیات‌ها می‌باشد.
برون سازمانی: کسانی هستند که سازمان جهت بقاء به آن‌ها نیازمند هستند. برون‌سازمانی همان سرمایه‌گذاران، اعتبار دهندگان، دولت و ... می‌باشند.
 اطلاعات تابعی از نوع نیاز و قابلیت دسترسی به آن‌ها باشد.

انعطاف‌پذیری: توان شرکت در خرید سرمایه‌گذاری‌های بیرون از شرکت جهت سوددهی بیشتر. برای اینکه یک شرکت بتواند بازپرداخت اصل و فرع وام را بدهد:

- ۱- باید سود ده باشد.
 - ۲- قدرت نقدینگی بالا داشته باشد. (اعتبار دهندگان)
 - ۳- دولت (دولت چون مالیات می‌گیرد، شرکت باید سود و زیان و قدرت پرداخت مالیات را داشته باشد).
- صورت‌های مالی اساسی به همراه یادداشت‌های پیوست تمامی نیازمندی‌های سه گروه فوق می‌باشد.

اهداف گزارش‌گیری مالی:

- ۱- به استفاده‌کنندگان این توان را بدهد که وضعیت مالی آن شرکت را بررسی کند (وضعیت دارایی‌ها و بدهی‌ها، صورت وضعیت مالی یا ترازنامه)
 - ۲- عملکرد مالی یا صورت سود و زیان را برای استفاده‌کنندگان مشخص کند.
 - ۳- اطلاعاتی در رابطه با جریان وجوه نقد یا نقدینگی به استفاده‌کنندگان بدهد.
- خصوصیات یا ویژگی‌های (به طور موثر در تصمیم‌گیری) کیفی اطلاعات:**

- ۱- مربوط به محتوای اطلاعات (به شرکت مربوطه)
- ۲- مربوط به نحوه ارائه اطلاعات (به کل شرکت)

محتوای اطلاعات شامل:

مربوط بودن (یعنی این اطلاعات را در تصمیم‌گیری بکار بگیریم: الف) وضعیت فعلی (ب) آینده (ج) به موقع باشد.

مربوط بودن دارای ۳ ویژگی زیر می‌باشد:

- الف) قابلیت ارزیابی
- ب) قابلیت پیش‌بینی
- ج) به موقع بودن

۱- **قابلیت اتکا:** یا اطمینان دارای ویژگی‌های زیر می‌باشد:

- الف) صحیح بودن
- ب) بی‌طرفی
- ج) کامل بودن
- د) رجحان محتوا بر شکل

نحوه ارائه اطلاعات شامل:

۱- **قابلیت مقایسه بودن:** شامل:

- الف) ثبات رویه (سال‌های مختلف یکسان باشد)
- ب) یکنواختی (قابل مقایسه با شرکت‌های دیگر)

۲- **قابلیت مهم بودن**

عناصر حسابداری

شامل دارایی، بدهی، حقوق صاحبان سهام (حقوق مالکان)، آورده‌های صاحبان سهام، ستانده صاحبان سهام، درآمد، هزینه.

دارایی: حقوق (حق مالکیت) نسبت به منافع اقتصادی آتی که در نتیجه معاملات با سایر رویدادهای گذشته به کنترل (مهم‌ترین عامل) واحد انتفاعی درآمده است.

بدهی: تعهد انتقال منافع اقتصادی توسط واحد انتفاعی ناشی از معاملات و سایر رویدادهای گذشته باشد، در آینده باید تسویه گردند و اجتناب ناپذیر است.

حقوق صاحبان سرمایه: مازاد دارایی‌ها بر بدهی‌های واحد انتفاعی که نشان‌دهنده سهم مالکان (صاحبان سرمایه) از خالص دارایی‌های واحد انتفاعی می‌باشد.

آورده صاحبان سهام: برابر است با افزایش در دارایی‌ها یا کاهش در بدهی‌ها که منجر به افزایش حقوق صاحبان سرمایه شده و ناشی از سرمایه‌گذاری در واحد انتفاعی می‌باشد.

ستانده مالک: کاهش در حقوق صاحبان سرمایه ناشی از انتقال دارایی‌ها به صاحبان سرمایه یا افزایش بدهی‌ها در اثر تقبل بدهی‌های صاحبان سرمایه بوده که در اثر توزیع سود و اندوخته‌ها بین صاحبان سرمایه یا کاهش سرمایه پرداخت شده مالکان به وجود می‌آید.

درآمد: افزایش در حقوق صاحبان سرمایه که همراه با افزایش ناخالص در دارایی‌ها یا کاهش ناخالص در بدهی‌ها بوده و در نتیجه فعالیت‌های شرکت ایجاد شده و شامل مواردی غیر از آورده صاحبان سرمایه می‌باشد.

هزینه: کاهش در حقوق صاحبان سهام که منجر به کاهش در دارایی‌ها یا افزایش ناخالص در بدهی‌های واحد انتفاعی و در نتیجه عملیات واحد انتفاعی بوده و مواردی که مربوط به ستانده صاحبان سرمایه می‌شود را شامل نمی‌شود.

مفروضات حسابداری

- ۱- مفروضات حسابداری (چارچوب قانون و تدوین)
- ۲- اصول حسابداری (یکی حاکم بر عملیات و دیگری محدودکننده بر عملیات)
- ۳- رویه‌های اجرایی (قواعد و اندازه‌گیری)

مفروضات حسابداری شامل موارد ذیل می‌باشد:

- ۱- تفکیک شخصیت
- ۲- تداوم فعالیت (وصول مطالبات و ایفای تعهدات)
- ۳- دوره مالی
- ۴- واحد پولی

اصول حسابداری شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱- اصول کلی حاکم بر عملیات
- ۲- اصول محدودکننده

اصول کلی حاکم بر عملیات شامل:

الف) اصل بهای تمام شده که رویدادهای مالی در زمان وقوع را می‌گویند. (رویدادهای مالی در زمان وقوع باید شناسایی، اندازه‌گیری و ثبت گردد)

- ۱- ارزش متعارف روز
- ۲- ارزش فعلی

ب) اصل تحقق درآمد که درآمدها وقتی شناسایی می‌شوند که تحقق یافته باشند که برای آن سه ویژگی زیر لازم است:

- ۱- قابل اندازه‌گیری باشد.
- ۲- اطمینان داشته باشیم که پول به سمت شرکت می‌آید.
- ۳- فرآیند کسب کامل شده باشد. (کلیه مزایا و عناصرها مالکان از یک طرف به طرف دیگر داده شده باشد.)

ج) اصل تطابق هزینه‌ها با درآمدها هزینه‌ها می‌بایست از محل درآمدهایی که آن هزینه برای کسبشان خرج شده کنار گذاشته شود تا حاصل عملیات و سود مشخص شود. دومین ویژگی اصل تطابق هزینه و درآمد استهلاک دارایی طی سال‌های مشخص شده می‌باشد.

د) اصل افشای کامل و کافی که بیان‌کننده این است که اطلاعات افشا دهنده می‌بایست تمام جنبه‌های رویداد مالی (با اهمیت) را افشا کند. بعضی در متن و بعضی در یادداشتهای پیوست مشخص می‌شود.

اصول محدودکننده

به نقص نسبی دانش بشری بستگی دارد. محدودیت‌هایی هستند که حسابداری به شکل برخورد ایجاد می‌شود شامل موارد ذیل می‌باشد:

- ۱- **محافظة کاری:** شناسایی واقعی دارایی‌ها و بدهی و درآمدها و هزینه‌ها یا جلوگیری از ارزشیابی بیشتر از واقع یا کمتر از واقع صورت‌های مالی می‌باشد. (به انشاء بستگی دارد)
- ۲- **خصوصیات صنعت:** در برخی صنایع خاص به خاطر نوعشان به آن‌ها اجازه دور زدن اصول را داده‌اند. مثلاً صنعت پیمانکاری چون پروسه کسب درآمد طول می‌کشد نتیجتاً جلوتر با آنکه تحقق پیدا نکرده پیش‌بینی می‌شود.

صورت سود و زیان

- ۱- اشکال صورت سود و زیان
- ۲- ارقام صورت سود و زیان
- ۳- تغییرات حسابداری و نحوه عمل

صورت سود و زیان

مفهوم سود از نظر حسابداری چون بر فرض تعهد کار انجام می‌شود و بر مبنای اصل بهای تمام شده است مابه‌التفاوت بین درآمد و هزینه می‌باشد یعنی سود حسابداری برابر است با درآمد منهای هزینه. سود اقتصادی بر مبنای رفاه و ثروت تعریف می‌شود و از منظر اقتصاددانان، سود اقتصادی میزان مصرفی است که مصرف‌کننده می‌تواند در طی دوره داشته باشد به شرطی که در اول دوره به آن اندازه درآمد داشته باشد. سود اقتصادی برابر است با ما به تفاوت سطح رفاه در پایان دوره نسبت به اول دوره + مصرف

$$\text{سود} = \Delta W + C W_1 W_0$$

معیار سود بستگی به معیار رضایت‌مندی هم دارد در رویکرد اندازه‌گیری سود رویکرد زیر وجود دارد:

- ۱- **رویکرد معاملاتی:** صورت سود و زیان عادی می‌باشد (درآمد - هزینه = سود)
- ۲- **رویکرد نگاهداشت سرمایه (خالص دارایی‌ها):** بر مبنای تفاوت ارزش خالص دارایی‌ها در ابتدا و انتهای دوره مانند سرمایه‌گذاری مالک و برداشت سرمایه‌گذاران. ستانده صاحبان سرمایه + آورده صاحبان سرمایه‌گذاران - تغییرات (ارزش متعارف) دارایی‌های طی دوره صورت سود و زیان جامع تغییرات ارزش را نشان می‌دهد که همان تغییرات ارزش تحقق یافته و تحقق نیافته می‌باشد.

اشکال ارائه صورت سود و زیان

- ۱- طبقه‌بندی شده
- ۲- طبقه‌بندی نشده (منسوخ شده ولی فقط کلیات آن باقی مانده است)

نمونه صورت سود و زیان طبقه‌بندی نشده:

نام شرکت: -----
 صورت سود و زیان
 دوره مالی: -----

+ درآمدها:	
***	درآمد فروش
***	درآمد بهره
***	جمع درآمدها:
- هزینه‌ها	
***	ب. ت. کالای فروخته شده
***	هزینه بهره
***	هزینه توزیع فروش
***	مالیات بر عملکرد
(***)	جمع هزینه‌ها:
****	سود خالص

نمونه صورت سود و زیان طبقه‌بندی شده:

نام شرکت: -----
 صورت سود و زیان
 دوره مالی: -----

فعالیت‌های عادی عملیاتی:	
***	درآمد فروش
***	+ سایر درآمدهای عملیاتی (مانند درآمد اجاره)
***	جمع درآمدهای عملیاتی عادی:
(***)	- ب. ت. ک. ف
***	سود ناخالص عملیاتی
(***)	هزینه‌های عملیاتی
***	سود خالص عملیاتی (عادی)
سایر درآمدها و هزینه‌های غیر عملیاتی	
***	+ درآمد سود سپرده بانکی
***	- هزینه بهره
***	خالص سایر درآمدها و هزینه‌های غیر عملیاتی
***	سود قبل از مالیات
(***)	مالیات عملیات عادی (مالیات بر درآمد)
***	سود خالص عملیات عادی
فعالیت‌های غیر عادی عملیاتی (غیر مترقبه)	
***	سود (زیان) اقلام غیر مترقبه (سیل، زلزله و ..)
(***)	± اثر مالیاتی اقلام غیر مترقبه
(***)	خالص اثر اقلام غیر مترقبه
****	سود خالص

توضیح عناصر صورت سود و زیان

عملیات:

عملیات عادی: فعالیت‌های تکراری شرکت می‌باشد که در هر دوره مالی تکرار می‌شود.
عملیات غیر عادی: فعالیت‌های غیر تکراری شرکت می‌باشد که انتظار وقوع آن نمی‌رود و غیر قابل پیش‌بینی است.

عادی:

عملیاتی: فعالیت اصلی شرکت که در اساس‌نامه شرکت تعریف شده باشد.
غیرعملیاتی: فعالیت اصلی شرکت نباشد غیرعملیاتی است که در فعالیت اصلی شرکت تدوین شده است.
درآمدهای عملیاتی: درآمدی که طی درآمد در فعالیت اول و مستمر آن شرکت و غیر تکراری است. (افزایش در ح. ص. س به استثناء آورده آن‌ها)

اقلام درآمدهای عملیاتی:

- ۱- درآمد فروش کالا
- ۲- درآمد ارائه خدمات
- ۳- درآمد استفاده دیگران از دارایی‌های ثابت واحد انتفاعی. (درآمد اجاره)

هزینه‌های عملیاتی: هرگونه کاهش ح. ص. س به استثناء موارد مرتبط به ستانده صاحبان سرمایه که به عملیات اصلی و مستمر واحد انتفاعی مربوط باشد هزینه عملیاتی نام دارد. (هزینه‌هایی که اجتناب پذیر می‌باشد و یا مواردی که مربوط به ستانده ح. ص. س نباشد هزینه گردد و یا کاهش ناخالص ح. ص. س به غیر از ستانده باشد) و اقلام آن شامل:

- ۱- ب. ت. ک. ف
- ۲- توزیع فروش
- ۳- هزینه اداری فروش
- ۴- هزینه بهره و ...

اقلام غیرعملیاتی: که به صورت مستمر در طی دوره مالی انتظار می‌رود و در اصل به کار اصلی واحد انتفاعی

ربطی ندارد. مانند مالیات

درآمدهای عادی - هزینه‌های عادی = سود خالص عملیات عادی

اقلام غیرعادی: فعالیتی که تکراری نباشد و غیر قابل پیش‌بینی باشد غیر عادی گویند. مانند بلایای طبیعی.

اثر مالیاتی: همان ۲۵٪ مالیات می‌باشد البته اگر زیان داشته باشیم اثر مالیاتی اقلام مالیاتی باعث کاهش

مالیات می‌شود.

اقلام استثنایی: اقلامی که قبل از سود خالص عملیاتی بیاوریم که مربوط به عملیات عادی شرکت بوده که

گاهی اوقات اهمیت یک بخش زیاد است که نیاز به گزارش جداگانه سود و زیان می‌باشد (به دلیل حجم زیاد فعالیت شرکت)

عملیات متوقف شده: اگر پروژه‌ای متوقف شد جهت خروج از آن در موقع گزارش مقدار سود و زیان که قبل

از سود خالص عملیاتی می‌آوریم که خالص آن اضافه می‌شود به سود خالص عملیاتی که عملیات خاص آن را به عنوان عملیات متوقف شده پروژه X می‌آوریم.

این اقلام دو اثر دارد: اگر بعد از عملیات عادی بیاید باید اثر مالیاتی آن را جداگانه محاسبه می‌نماییم. اگر بعد از سود خالص عملیاتی بیاوریم هیچ ابهامی ایجاد نمی‌کند و اگر بعد از عملیات عادی بیاوریم چون مالیات بر عملکرد ما قبلاً گزارش شده است اثر مالیات اقلام استثنایی را محاسبه نمی‌کنیم.

تغییرات حسابداری

تغییرات حسابداری به دسته‌های زیر تقسیم می‌شود:

- ۱- تغییر در برآوردها
- ۲- تغییر در اصول و روش‌ها (تغییر در رویه‌ها)
- ۳- تغییر شخصیت گزارشگر
- ۴- اصلاح اشتباهات

تغییر در برآوردها

این تغییر عطف به ماسبق نمی‌شود فقط مربوط به دوره مالی جاری و دوره‌های آتی می‌باشد.

مثال: رویه شرکت ایران و تعیین مطالبات مشکوک‌الوصول تا سال ۱۳۸۷ احتساب هزینه‌ای معادل ۴٪ فروش نسبی شرکت بوده است در سال ۸۷ شرکت در برآورد خود تجدید نظر نموده و این روش را به ۵٪ فروش تغییر داده است. مطلوب است ثبت عملیات تغییر مذکور در دفتر شرکت ایران تحت هر یک از مفروضات زیر:

۱- دفتر سال ۸۷ بسته نشده باشد.

۲- دفتر سال ۸۷ بسته شده باشد.

$$\text{فروش نسبی: } \frac{86}{20.000.000} \text{ و } \frac{87}{40.000.000} \text{ و } \frac{88}{30.000.000}$$

جواب:

ثبت سال ۸۶

(۴٪ × فروش ۲۰.۰۰۰.۰۰۰) (هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول)	۸۰۰.۰۰۰	ه. م. و
(ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول)	۸۰۰.۰۰۰	ذ. م. و

ثبت سال ۸۸

(۵٪ × ۳۰.۰۰۰.۰۰۰)	۱.۵۰۰.۰۰۰	ه. م. و
	۱.۵۰۰.۰۰۰	ذ. م. و

ثبت سال ۸۷ (زمانی که دفتر بسته شده است)

(۴٪ × ۴۰.۰۰۰.۰۰۰)	۱.۶۰۰.۰۰۰	ه. م. و
	۱.۶۰۰.۰۰۰	ذ. م. و

ثبت سال ۸۷ (زمانی که دفتر بسته نشده است)

(۵٪ × ۴۰.۰۰۰.۰۰۰)	۲.۰۰۰.۰۰۰	ه. م. و
	۲.۰۰۰.۰۰۰	ذ. م. و

گردش سود و زیان انباشته:

اقلام گردش سود و زیان انباشته

گردش سود و زیان انباشته

سود خالص طی دوره	***
± مانده ابتدای دوره سود انباشته	***
± تعديلات سنواتی	***
خالص سود انباشته ابتدای دوره (تعدیل شده)	*****
سود قابل تخصیص	*****

تغییر در رویه‌ها

مثال: عملیات خرید و فروش کالای شرکت ایران در طی سنوات ۸۱ لغایت ۸۵ به شرح آمده است مطلوب است تهیه صورت سود و زیان به روش‌های فایفو (اولین صادره از آخرین وارده) و لایفو.

سال ۱۳۸۲				سال ۱۳۸۱			
م. اول دوره	۵۰۰	؟	۱۰۰۰	۰	۰	۰	م. اول دوره
خرید ۱	۲۰۰۰	۱۲۰۰	۲۴۰۰.۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱.۰۰۰.۰۰۰	خرید ۱
خرید ۲	۱۸۰۰	۱۳۰۰	۲.۳۴۰.۰۰۰	۲۰۰۰	۱۱۰۰	۲.۲۰۰.۰۰۰	خرید ۲
خرید ۳	--	--	--	۱۵۰۰	۱۲۰۰	۱.۸۰۰.۰۰۰	خرید ۳
فروش	۴۰۰۰	۲۵۰۰	۱.۰۰۰.۰۰۰	۴۰۰۰	۲۵۰۰	۱.۰۰۰.۰۰۰	فروش
م. پایان دوره	۳۰۰			۵۰۰			م. پایان دوره

سال ۱۳۸۴				سال ۱۳۸۳			
م. اول دوره	۱۰۰۰	؟	؟	۳۰۰	؟	۳۰۰.۰۰۰	م. اول دوره
خرید ۱	۲۰۰۰	۱۵۰۰	۳.۰۰۰.۰۰۰	۱۸۰۰	۱۳۰۰	۲.۳۴۰.۰۰۰	خرید ۱
خرید ۲	۱۵۰۰	۱۶۰۰	۲.۴۰۰.۰۰۰	۱۹۰۰	۱۵۰۰	۲.۸۵۰.۰۰۰	خرید ۲
خرید ۳	--	--	--	--	--	--	خرید ۳
فروش	۳۵۰۰	۲۷۰۰	۹.۴۵۰.۰۰۰	۳۰۰۰	۲۵۰۰	۷.۵۰۰.۰۰۰	فروش
م. پایان دوره	۱۰۰۰			۱۰۰۰			م. پایان دوره

حل مسئله: (به روش فایفو)

سال ۸۱ (تک ستونه)	سال ۸۱ (دو ستونه)
۱.۰۰۰.۰۰۰	درآمد فروش
	ب. ت. ک. ف:
	م. ابتدای دوره
	± خرید
	آماده برای فروش
	- م. پایان دوره
	ب. ت. ک. ف
۵.۶۰۰.۰۰۰	سود ناخالص عملیاتی

(۱) ۱.۰۰۰.۰۰۰ + ۲.۲۰۰.۰۰۰ + ۱.۸۰۰.۰۰۰ = ۵.۰۰۰.۰۰۰

(۲) ۱۲۰۰ × ۵۰۰ = ۶۰۰.۰۰۰

سال ۸۲ (تک ستونه)	سال ۸۲ (دو ستونه)	
۱.۰۰۰.۰۰۰	۱۰.۰۰۰.۰۰۰	درآمد فروش
		ب. ت. ک. ف:
۶۰۰.۰۰۰	(۱) ۶۰۰.۰۰۰	م. ابتدای دوره
۴.۷۴۰.۰۰۰	(۲) ۴.۷۴۰.۰۰۰	+ خرید
۵.۳۴۰.۰۰۰	۵.۳۴۰.۰۰۰	آماده برای فروش
(۳۹۰.۰۰۰)	(۳) (۳۹۰.۰۰۰)	- م. پایان دوره
(۴.۹۵۰.۰۰۰)	(۴.۹۵۰.۰۰۰)	ب. ت. ک. ف
۵.۰۵۰.۰۰۰	۵.۰۵۰.۰۰۰	سود ناخالص عملیاتی

(۲) $۱۳۰۰ \times ۳۰۰ = ۳۹۰.۰۰۰$ ، (۱) $۱۲۰۰ \times ۵۰۰ = ۶۰۰.۰۰۰$ و (۳) $۲.۴۰۰.۰۰۰ + ۲.۳۴۰.۰۰۰ = ۴.۷۴۰.۰۰۰$

سال ۸۳ (تک ستونه)	سال ۸۳ (دو ستونه)	
۱.۰۰۰.۰۰۰	۷.۵۰۰.۰۰۰	درآمد فروش
		ب. ت. ک. ف:
۶۰۰.۰۰۰	(۱) ۳۹۰.۰۰۰	م. ابتدای دوره
۴.۷۴۰.۰۰۰	(۲) ۵.۱۹۰.۰۰۰	+ خرید
۵.۳۴۰.۰۰۰	۵.۵۸۰.۰۰۰	آماده برای فروش
(۳۹۰.۰۰۰)	(۳) (۱.۵۰۰.۰۰۰)	- م. پایان دوره
(۴.۹۵۰.۰۰۰)	(۴.۰۸۰.۰۰۰)	ب. ت. ک. ف
۵.۰۵۰.۰۰۰	۳.۴۲۰.۰۰۰	سود ناخالص عملیاتی

(۱) $۱۳۰۰ \times ۳۰۰ = ۳۹۰.۰۰۰$ و (۲) $۲.۳۴۰.۰۰۰ + ۲.۸۵۰.۰۰۰ = ۵.۱۹۰.۰۰۰$

(۳) $۱۰۰۰ \times ۱۵۰۰ = ۱.۵۰۰.۰۰۰$

سال ۸۴ (تک ستونه)	سال ۸۴ (دو ستونه)	
۹.۴۵۰.۰۰۰	۹.۴۵۰.۰۰۰	درآمد فروش
		ب. ت. ک. ف:
۱.۵۰۰.۰۰۰	(۱) ۱.۵۰۰.۰۰۰	م. ابتدای دوره
۵.۴۰۰.۰۰۰	(۲) ۵.۴۰۰.۰۰۰	+ خرید
۶.۹۰۰.۰۰۰	۶.۹۰۰.۰۰۰	آماده برای فروش
(۱.۶۰۰.۰۰۰)	(۳) (۱.۶۰۰.۰۰۰)	- م. پایان دوره
(۴.۳۰۰.۰۰۰)	(۴.۳۰۰.۰۰۰)	ب. ت. ک. ف
۴.۱۵۰.۰۰۰	۴.۱۵۰.۰۰۰	سود ناخالص عملیاتی

(۱) $۱۰۰۰ \times ۱۵۰۰ = ۱.۵۰۰.۰۰۰$ و (۲) $۳.۰۰۰.۰۰۰ + ۲.۴۰۰.۰۰۰ = ۵.۴۰۰.۰۰۰$

(۳) $۱۰۰۰ \times ۱۶۰۰ = ۱.۶۰۰.۰۰۰$

حل مسئله: (به روش لایفو)

سال ۸۱ (تک ستونه)		سال ۸۲ (تک ستونه)	
درآمد فروش	۱۰.۰۰۰.۰۰۰	درآمد فروش	۱۰.۰۰۰.۰۰۰
ب. ت. ک. ف:		ب. ت. ک. ف:	
م. ابتدای دوره	۰	م. ابتدای دوره	(۱) ۵۰۰.۰۰۰
+ خرید	۵.۰۰۰.۰۰۰	+ خرید	۴.۷۴۰.۰۰۰
آماده برای فروش	۵.۰۰۰.۰۰۰	آماده برای فروش	۵.۲۴۰.۰۰۰
- م. پایان دوره	(۱) ۵۰۰.۰۰۰	- م. پایان دوره	(۳) ۳۰۰.۰۰۰
ب. ت. ک. ف	(۴) ۵۰۰.۰۰۰	ب. ت. ک. ف	(۴) ۹۴۰.۰۰۰
سود ناخالص عملیاتی	۵.۵۰۰.۰۰۰	سود ناخالص عملیاتی	۵.۰۶۰.۰۰۰

(۱) ۱۰۰۰ × ۵۰۰ = ۵۰۰.۰۰۰

سال ۸۳ (تک ستونه)		سال ۸۴ (تک ستونه)	
درآمد فروش	۷.۵۰۰.۰۰۰	درآمد فروش	۹.۴۵۰.۰۰۰
ب. ت. ک. ف:		ب. ت. ک. ف:	
م. ابتدای دوره	(۱) ۳۰۰.۰۰۰	م. ابتدای دوره	۱.۲۱۰.۰۰۰
+ خرید	۵.۱۹۰.۰۰۰	+ خرید	۵.۴۰۰.۰۰۰
آماده برای فروش	۵.۴۹۰.۰۰۰	آماده برای فروش	۶.۶۱۰.۰۰۰
- م. پایان دوره	(۳) ۱.۲۱۰.۰۰۰	- م. پایان دوره	(۳) ۱.۲۱۰.۰۰۰
ب. ت. ک. ف	(۴) ۲۸۰.۰۰۰	ب. ت. ک. ف	(۵) ۴۰۰.۰۰۰
سود ناخالص عملیاتی	۳.۲۲۰.۰۰۰	سود ناخالص عملیاتی	۴.۰۵۰.۰۰۰

(۱) ۱۰۰۰ × ۳۰۰ = ۳۰۰.۰۰۰

(۳) (۳۰۰ × ۱۰۰۰) + (۷۰۰ × ۱۳۰۰) = ۱.۲۱۰.۰۰۰

آثار سنواتی:

سال ۸۴ (تک ستونه) روش لایفو		سال ۸۴ (تک ستونه) روش فایفو	
درآمد فروش	۹.۴۵۰.۰۰۰	درآمد فروش	۹.۴۵۰.۰۰۰
ب. ت. ک. ف:		ب. ت. ک. ف:	
م. ابتدای دوره	۱.۲۱۰.۰۰۰	م. ابتدای دوره	۱.۵۰۰.۰۰۰
+ خرید	۵.۴۰۰.۰۰۰	+ خرید	۵.۴۰۰.۰۰۰
آماده برای فروش	۶.۶۱۰.۰۰۰	آماده برای فروش	۶.۹۰۰.۰۰۰
- م. پایان دوره	(۳) ۱.۲۱۰.۰۰۰	- م. پایان دوره	(۱) ۶۰۰.۰۰۰
ب. ت. ک. ف	(۵) ۴۰۰.۰۰۰	ب. ت. ک. ف	(۴) ۳۰۰.۰۰۰
سود ناخالص عملیاتی	۴.۰۵۰.۰۰۰	سود ناخالص عملیاتی	۴.۱۵۰.۰۰۰

اگر رویه را در سال ۸۴ به روش فایفو تغییر دهیم اختلاف بین موجودی ابتدای دوره روش فایفو با روش لایفو پدید می‌آید که دارای ثبت زیر می‌باشد: $۲۹۰.۰۰۰ = ۱.۲۱۰.۰۰۰ - ۱.۵۰۰.۰۰۰$

ثبت:

موجودی کالا ۲۹۰.۰۰۰

سود و زیان انباشته ۲۹۰.۰۰۰

تمرین: موجودی ابتدای دوره شرکت ایران طبق روش فایفو معادل ۴.۹۰۰.۰۰۰ ریال و بر طبق روش لایفو معادل ۴.۶۵۰.۰۰۰ ریال ارزیابی گردیده است با فرض اینکه در سال جاری روش ارزیابی از لایفو به فایفو تغییر یافته باشد مطلوب است انجام ثبت تغییر روش؟ $۲۵۰.۰۰۰ = ۴.۶۵۰.۰۰۰ - ۴.۹۰۰.۰۰۰$

ثبت:

موجودی کالا ۲۵۰.۰۰۰

سود و زیان انباشته (۷۵٪) ۱۸۷.۵۰۰

مالیات پرداختنی (۲۵٪) ۶۲.۵۰۰ (در صورت وجود اثر مالیات)

اگر در ارزیابی کالا رویه ارزیابی از فایفو به لایفو تغییر کند باید یک چیز را تعیین کنیم. اول اینکه سال مالی تعیین شده یا تعیین نشده (دفاتر بسته شده است یا نه) اگر دفتر بسته باشد موجودی اول دوره سال جدید را محاسبه می‌کنیم و اگر دفتر باز نباشد موجودی ابتدای دوره سال جاری را برآورد می‌کنیم. رابطه بین موجودی پایان دوره با سود مستقیم است.

مثال: اطلاعات زیر راجع به عملیات بازرگانی کالای شرکت ایران در دست می‌باشد:

سال ۸۴				سال ۸۳			
مبلغ	نرخ	تعداد		مبلغ	نرخ	تعداد	
۴.۴۰۰.۰۰۰	۲۲۰۰	۲۰۰۰	م. ابتدای دوره	۶.۰۰۰.۰۰۰	۱۵۰۰	۴۰۰۰	م. ابتدای دوره
۱۹.۲۰۰.۰۰۰	۲۴۰۰	۸۰۰۰	خرید ۱	۱۱.۴۰۰.۰۰۰	۱۹۰۰	۶۰۰۰	خرید ۱
۱۸.۰۰۰.۰۰۰	۳۰۰۰	۶۰۰۰	خرید ۲	۲۲.۰۰۰.۰۰۰	۲۲۰۰	۱۰۰۰۰	خرید ۲
۶۰.۰۰۰.۰۰۰	۵۰۰۰	۱۲۰۰۰	فروش طی سال	۸۱.۰۰۰.۰۰۰	۴۵۰۰	۱۸۰۰۰	فروش طی سال
؟	؟	۴۰۰۰	م. پ. دوره	۴.۴۰۰.۰۰۰	۲۲۰۰	۲۰۰۰	م. پ. دوره

روش فایفو

در سال ۸۴ و قبل از بستن دفاتر شرکت با توجه به دلایلی که داشت قصد تغییر روش ارزیابی کالا از فایفو به میانگین موزون را نمود. مطلوب است: انجام ثبت تغییر روش.

$$\frac{6.000.000+11.400.000+22.000.000}{4000+6000+10000} = ۱۹۷۰ \leftrightarrow \frac{\text{مبالغ}}{\text{تعداد}} = \text{قیمت پایان دوره}$$

$$۲۰۰۰ \times ۱۹۷۰ = ۳.۹۴۰.۰۰۰ \leftrightarrow \text{موجودی پایان دوره ۸۳}$$

فایفو ← میانگین

$$\frac{3.940.000+19.200.000+18.000.000}{2000+8000+6000} = ۲۵۷۱ \leftrightarrow \frac{\text{مبالغ}}{\text{تعداد}} = \text{قیمت پایان دوره}$$

$$۴۰۰۰ \times ۲۵۷۱ = ۱۰.۲۸۴.۰۰۰ \leftrightarrow \text{موجودی پایان دوره ۸۴}$$

$$۴.۴۰۰.۰۰۰ - ۳.۹۴۰.۰۰۰ = ۴۶۰.۰۰۰ \text{ (اختلاف دو روش)}$$

ثبت:

سود و زیان انباشته (۷۵٪)	۳۴۵.۰۰۰
مالیات پرداختنی (۲۵٪)	۱۱۵.۰۰۰
موجودی کالا	۴۶۰.۰۰۰

بستن حساب سال ۸۴

درآمد فروش	۶۰.۰۰۰.۰۰۰
م. پایان دوره	۱۰.۲۸۴.۰۰۰
خرید	۳۷.۲۰۰.۰۰۰
م. ابتدای دوره	۳.۹۴۰.۰۰۰
خلاصه سود و زیان	۲۸.۸۰۰.۰۰۰

میانگین ← فایفو (ابتدا اطلاعات سال ۸۳ را بر حسب میانگین می نویسیم)

سال ۸۴

درآمد فروش	۸۱.۰۰۰.۰۰۰
ب. ت. ک. ف:	
- م. ابتدای دوره	۶.۰۰۰.۰۰۰
خرید	۳۳.۴۰۰.۰۰۰
کالای آماده برای فروش	۳۹.۴۰۰.۰۰۰
- م. پ. دوره	(۳.۹۴۰.۰۰۰)
ب. ت. ک. ف:	(۳۵.۴۶۰.۰۰۰)
	۴۵.۵۴۰.۰۰۰

$$۱۸۰۰۰ \times ۴۵۰۰ = ۸۱۰۰۰۰۰۰ \quad (\text{موجودی کالای ابتدای دوره اضافه می شود.})$$

$$۴.۴۰۰.۰۰۰ - ۳.۹۴۰.۰۰۰ = ۴۶۰.۰۰۰$$

$$۴۶۰.۰۰۰ \quad \text{م. ک. ابتدای دوره}$$

$$۴۶۰.۰۰۰ \quad \text{سود و زیان انباشته}$$

تغییر شخصیت واحد گزارشگر

اگر نام شرکت و نام عنوان شرکت در صورت‌های مالی تغییر نماید طبق اساس‌نامه شرکت مجمع عمومی تشکیل شده و در آنجا نام آن تغییر پیدا می‌کند.

اصلاح اشتباهات حسابداری

اصلاح اشتباهات حسابداری به دو دسته تقسیم می‌شود:

- ۱- اشتباهاتی که ارقام ترازنامه در آن دخیل باشد. اشتباهات ترازنامه‌ای می‌گوییم
 - ۲- اشتباهاتی که درآمد و هزینه در آن دخیل باشند. اشتباهات سود و زیانی می‌گوییم
- راه اصلاح آن پیدا کردن برآیند از اشتباه بر روی حساب‌های درگیر و انجام ثبت اصلاحی. اشتباهات سود و زیانی در محاسبه مبلغ هزینه یا درآمد صورت گرفته یا در ثبت حساب‌های مرتبط با سود و زیان. (درآمدها و هزینه‌ها اشتباه انجام شده است.)

نحوه اصلاح

بستگی به این دارد که آیا دفاتر بسته باشد یا نشده باشد. اگر دفتر بسته نشده باشد حساب‌های درگیر اصلاح می‌شود و اگر دفتر بسته شده باشد که با خلاصه سود و زیان بسته شده دیگر طرف معادله آن قسمت حسابی که در ترازنامه وجود دارد اصلاح می‌شود. در ابتدای دوره بعدی تا زمانی که اشتباه را پیدا کنیم که سود و زیان آن بدهکار یا بستانکار می‌شود.

مثال: در طی سال ۸۳ اشتباهاتی به شرح زیر در دفاتر شرکت آریا صورت گرفته است:

- ۱- یکی از بدهکاران شرکت به نام آقای کمالی مبلغ بدهی خود را که ۲۰۰۰.۰۰۰ ریال بود پرداخت نموده بود ولی حسابدار شرکت اشتباهاً مبلغ فوق را از حساب شخص دیگری (آقای) جمالی کسر نموده است.
- ۲- ه. م. و شرکت برابر با ۲.۸۴۰.۰۰۰ ریال بود که اشتباهاً معادل ۲.۴۸۰.۰۰۰ ریال ثبت شده بود.
- ۳- هزینه استهلاک ساختمان معادل ۶.۰۰۰.۰۰۰ ریال بود که اشتباهاً به حساب استهلاک اثاثه منظور شده است.
- ۴- هزینه ملزومات شرکت معادل ۶۰۰.۰۰۰ ریال بود که اشتباهاً به حساب استهلاک ساختمان منظور شده است.
- ۵- هزینه استهلاک تجهیزات شرکت معادل ۱.۰۰۰.۰۰۰ ریال می‌باشد که حسابدار آن را ثبت ننموده است.
- ۶- هزینه استهلاک اثاثه شرکت نیز برابر با ۱.۲۰۰.۰۰۰ ریال می‌باشد به حساب استهلاک ساختمان منظور گردیده است: مطلوب است:

الف) تعیین ثبت اشتباه هر کدام از اشتباهات موارد فوق

ب) تعیین ثبت صحیح هر کدام از موارد فوق

ج) انجام ثبت اصلاحی با فرض آن که دفاتر سال ۸۳ بسته نشده باشد.

ج) انجام ثبت اصلاحی با فرض آن که دفاتر سال ۸۳ بسته شده باشد.

ثابت اشتباه	ثابت صحیح	اصلاح با فرض بسته نشدن دفتر ۸۳	اصلاح با فرض بسته شدن دفتر ۸۳
۱) بانک ۲۰۰.۰۰۰ ح/د (جمالی) ۲۰۰.۰۰۰	بانک ۲۰۰.۰۰۰ ح/د (کمالی) ۲۰۰.۰۰۰	ح/د (جمالی) ۲۰۰.۰۰۰ ح/د (کمالی) ۲۰۰.۰۰۰	ح/د (جمالی) ۲۰۰.۰۰۰ ح/د (کمالی) ۲۰۰.۰۰۰
۲) ه. م. م. و ۲.۴۸۰.۰۰۰ ذ. م. م. و ۲.۴۸۰.۰۰۰	ه. م. م. و ۲.۸۴۰.۰۰۰ ذ. م. م. و ۲.۸۴۰.۰۰۰	ه. م. م. و ۳۶۰.۰۰۰ ذ. م. م. و ۳۶۰.۰۰۰	ه. م. م. و ۳۶۰.۰۰۰ ذ. م. م. و ۳۶۰.۰۰۰
۳) اس. ا. اثاثه ۶.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. اثاثه ۶.۰۰۰.۰۰۰	ه. اس. ساختمان ۶.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. ساختمان ۶.۰۰۰.۰۰۰	ه. اس. ساختمان ۶.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. اثاثه ۶.۰۰۰.۰۰۰	اس. ا. اثاثه ۶.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. اثاثه ۶.۰۰۰.۰۰۰
اگر) ه. اس. اثاثه ۶.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. ساختمان ۶.۰۰۰.۰۰۰	ه. اس. ساختمان ۶.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. ساختمان ۶.۰۰۰.۰۰۰	ه. اس. ساختمان ۶.۰۰۰.۰۰۰ ه. اس. اثاثه ۶.۰۰۰.۰۰۰	ثابت ندارد
۴) ه. اس. ساختمان ۶۰۰.۰۰۰ اس. ا. ساختمان ۶۰۰.۰۰۰	ه. م. ملزومات ۶۰۰.۰۰۰ م. ملزومات ۶۰۰.۰۰۰	ه. ملزومات ۶۰۰.۰۰۰ اس. ا. ساختمان ۶۰۰.۰۰۰	ترازنامه‌ای اس. ا. ساختمان ۶۰۰.۰۰۰ م. ملزومات ۶۰۰.۰۰۰
۵) ه. اس. تجهیزات ۱.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. تجهیزات ۱.۰۰۰.۰۰۰	ه. اس. تجهیزات ۱.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. تجهیزات ۱.۰۰۰.۰۰۰	ه. اس. تجهیزات ۱.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. تجهیزات ۱.۰۰۰.۰۰۰	س. ز. ا ۱.۰۰۰.۰۰۰ اس. ا. تجهیزات ۱.۰۰۰.۰۰۰
۶) ه. اس. ساختمان ۱.۲۰۰.۰۰۰ اس. ا. ساختمان ۱.۲۰۰.۰۰۰	ه. اس. اثاثه ۱.۲۰۰.۰۰۰ اس. ا. اثاثه ۱.۲۰۰.۰۰۰	ه. اس. اثاثه ۱.۲۰۰.۰۰۰ اس. ا. ساختمان ۱.۲۰۰.۰۰۰	اس. ا. ساختمان ۱.۲۰۰.۰۰۰ اس. ا. اثاثه ۱.۲۰۰.۰۰۰

ح/د = حساب‌های دریافتنی

ذ. م. م. و = ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول

اس. ا. = استهلاک انباشته

ه. م. ملزومات = هزینه موجودی ملزومات

ه. م. م. و = هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول

س. ز. ا = سود و زیان انباشته

ه. اس. ا. = هزینه استهلاک انباشته

ترازنامه

اولین هدف گزارشگری مالی ارائه اطلاعات در صورت وضعیت مالی (دارایی‌ها و بدهی‌ها) برای همین برآورد می‌شود و اگر بخواهیم این خواسته را انجام داده باشیم یک ترازنامه به وجود می‌آید که به نام صورت وضعیت مالی شناخته می‌شود که بدهی و دارایی‌های شرکت را در روز خاص (پایان دوره مالی) را نشان می‌دهند.

اقدام ترازنامه:

دارایی: حقوق نسبت به منافع آتی را دارایی می‌گویند.

بدهی: تعهداتی که در مقابل از دست دادن منفعت صاف می‌شود تلقی می‌شود.

حقوق صاحبان سرمایه (ح. ص. س): مازاد دارایی بر بدهی‌ها می‌باشد.

اشکال ارائه ترازنامه

صورت وضعیت مالی

X-1	X	
		دارایی‌های جاری
**	**	-----
**	**	-----
***	***	جمع دارایی‌های جاری
		بدهی‌های جاری
**	**	-----
**	**	-----
(***)	(***)	جمع بدهی‌های جاری
*****	*****	خالص سرمایه در گردش
		دارایی‌های غیر جاری
**	**	-----
**	**	-----
**	**	جمع دارایی‌های غیر جاری
*****	*****	جمع دارایی‌های غیر جاری با خالص سرمایه در گردش
		بدهی غیر جاری
**	**	-----
**	**	-----
(***)	(***)	جمع بدهی‌های غیر جاری
*****	*****	مازاد دارایی‌ها بر بدهی‌ها
		ح. ص. س
**	**	-----
**	**	-----
*****	*****	جمع ح. ص. س

وضعیت مالی شرکت را با این صورت مالی مشخص می‌کنند.

شکل دیگر ترازنامه به شکل طبقه‌بندی شده زیر می‌باشد:

	X-1	X	X-1	X	
بدهی‌ها و ح. ص. س					دارایی‌ها:
بدهی‌های جاری:					دارایی‌های جاری:
حساب‌ها و اسناد پرداختی تجاری	*	*	*	*	وجوه نقد (موجودی نقد) (۴)
پیش دریافت‌ها	*	*	*	*	سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت
مالیات پرداختنی (ذخیره مالیات)	*	*	*	*	حساب‌ها و اسناد دریافتی تجاری
حصه جاری بلند مدت	*	*	*	*	پیش‌پرداخت‌ها
سود سهام پرداختنی	—	—	*	*	موجودی ملزومات
جمع بدهی‌های جاری:	**	**	—	—	سایر دارایی‌های جاری
بدهی‌های غیر جاری:			**	**	جمع دارایی‌های جاری:
تسهیلات مالی دریافتنی	*	*			دارایی‌های غیر جاری:
ذخیره مزایای پایان خدمت	*	*	*	*	سرمایه‌گذاری بلند مدت
کارکنان					
سایر بدهی‌ها	—	—	*	*	اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات:
جمع بدهی‌های غیر جاری:	**	**	*	*	تجهیزات
جمع کل بدهی‌ها:	***	***	*	*	اثاثه
ح. ص. س			*	*	ماشین‌آلات
سرمایه سهام	*	*	*	(**)	-: استهلاک انباشته ماشین‌آلات
صرف سهام	*	*	*	**	خالص ماشین‌آلات
اندوخته‌ها	*	*	*	*	ساختمان
سود انباشته	—	—	*	*	زمین
جمع ح. ص. س:	**	**	*	*	دارایی‌های ثابت مشهود
			*	*	دارایی‌های نامشهود
			*	*	ارزش دفتری دارایی‌های نامشهود
			*	*	سایر دارایی‌های غیر جاری
			**	**	جمع دارایی‌های غیر جاری:
جمع بدهی‌ها و ح. ص. س	***	***	***	***	جمع کل دارایی‌ها

یادداشت (۴)

موجودی نقد:

- ** موجودی نزد بانک‌ها -
- ** تنخواه گردان -
- ** صندوق -

یادداشت شماره X دارایی‌های ثابت استهلاک پذیر (شکستن دارایی‌های استهلاک پذیر)

		استهلاک انباشته				بهای تمام شده				
شرح	م. ابتدای دوره	افزایش طی دوره	کاهش طی دوره	م. پایان دوره	مانده اول دوره	هزینه استهلاک	استهلاک دارایی فروخته شده	م. پایان دوره	ارزش دفتری پایان دوره	ارزش دفتری سال قبل
اثاثه										
جمع اموال نقل به ترازنامه:										*****

حسابداری وجوه نقد

- ۱- صندوق
- ۲- تنخواه
- ۳- موجودی نزد بانک

صندوق: وجوهی است که در محل شرکت برای پرداخت مخارج جزئی ایجاد می‌شود. دریافت و پرداخت‌های جزئی با حساب صندوق بسته می‌شود که همان گاو صندوق موجود در شرکت می‌باشد. بالاترین ریسک دارایی‌ها را صندوق دارد و بالاترین کنترل داخلی را صندوق دارد و صندوق دار باید از تحصیل دار باشد.

اختلاف بین صندوق دار و تحصیل دار ۳ روش برخورد دارد:

- ۱- اگر اضافه آورد در یک حسابی در زمان معینی می‌ماند.
- ۲- اگر کم آورد باید بالانس شود به قدری عملیات را بازبینی نماید تا اختلاف را پیدا کند و اگر کم آورد وام به او اعطا می‌نمایند تا بالانس نماید. یا کسری را از جیب بگذارد و اضافه مال خودش باشد.
- ۳- استفاده از حساب اضافه و کسر صندوق: وجوه شمارش شده (پولی که در گاو صندوق موجود می‌باشد) و مانده حساب صندوق (چیزی که در دفتر ثبت شده) و حساب وجوه صندوق عینیت دارد. باید دفتر ما بیانگر واقعیت باشد و بایستی حساب را تعدیل کنیم تا برابر شود با مانده واقعی.

مثال: مانده حساب اضافه و کسر صندوق در دفاتر شرکت ایران و در تاریخ ۸۹/۱۲/۲۵ برابر با ۱۴۰.۰۰۰ ریال بدهکار می‌باشد اطلاعات مربوط به وجوه شمارش شده و مانده حساب صندوق طی تاریخ‌های ۱۲/۲۶ تا ۱۲/۲۹ به شرح زیر است:

مانده حساب صندوق	وجوه شمارش شده	تاریخ
۱.۲۱۰.۰۰۰	۱.۲۰۵.۰۰۰	۱۲/۲۶
۱.۳۰۰.۰۰۰	۱.۳۰۴.۰۰۰	۱۲/۲۷
۸.۱۴۵.۵۰۰	۸.۱۵۴.۵۰۰	۱۲/۲۸
۹.۱۰۰.۰۰۰	۹.۱۰۰.۰۰۰	۱۲/۲۹

مطلوب است ثبت رویدادهای مربوط به مغایرت حساب صندوق با وجوه شمارش شده با استفاده از حساب اضافه و کسر و بستن مانده حساب اضافه و کسر صندوق در پایان دوره.

		۱۲/۲۶ (۱)
	۵.۵۰۰	(۲) اضافه و کسر صندوق
ح/ اضافه و کسر صندوق	۵.۵۰۰	صندوق
۱۴۰.۰۰۰		۱۲/۲۷ (۳)
۲)۴.۰۰۰	۱)۵.۵۰۰	صندوق
۳)۹.۰۰۰		۴.۰۰۰
۱۳۰.۰۰۰	۱۴۵.۵۰۰	افزافه و کسر صندوق
	۱۳۲.۵۰۰	۱۲/۲۸ (۴)
		صندوق
	۹.۰۰۰	
	۹.۰۰۰	افزافه و کسر صندوق
	۱۳۲.۵۰۰	سایر درآمد و هزینه
	۱۳۲.۵۰۰	افزافه و کسر صندوق

تنخواه گردان

وجوه اندکی که در اختیار کارپرداز می‌گذارند که خرج‌های جزئی را انجام دهد. (تنخواه).
مدیران یک تنخواه جزئی در اختیار دارند)

۲ روش برای حسابداری تنخواه وجود دارد:

- **تنخواه ثابت** (مبلغ تنخواه در اختیار شخص ثابتی است) تعداد \times مبلغ تنخواه = مقدار پولی که دست تنخواه گردان داریم. مبلغ حساب تنخواه ثابت است و فقط در صورت ثبت کاهش و افزایش سقف تنخواه و بستن حساب تنخواه ثبت حسابداری داریم و هزینه‌ها در هنگام پرداخت وجه مربوطه ثبت می‌شوند.
- **تنخواه متغیر** (در این روش میزان واقعی موجود را محاسبه می‌کنیم)
- مانده حساب تنخواه متغیر هر لحظه تغییر می‌کند. هم با ثبت هزینه‌ها و هم با ثبت تغییرات ناشی از شارژ و کاهش و افزایش سقف تنخواه.

رویدادهای (مراحل) تنخواه:

- ۱- افتتاح حساب تنخواه گردان
- ۲- انجام مخارج توسط تنخواه گردان
- ۳- ارائه اسناد هزینه
- ۴- پرداخت وجه
- ۵- افزایش سقف تنخواه: ← ۵-۱: همراه با پرداخت وجه هزینه‌های قبلی باشد
← ۵-۲: بدون پرداخت وجه هزینه‌های قبلی باشد
- ۶- کاهش سقف تنخواه ← ۶-۱: از محل پرداخت وجه هزینه
← ۶-۲: از محل دریافت نقدی
- ۷- بستن حساب تنخواه (تصفیه تنخواه گردان) ← ۷-۱: ارائه اسناد هزینه همراه با دریافت نقدی
← ۷-۲: دریافت نقدی

ثبت با توجه به رویدادها:

روش متغیر	روش ثابت
تنخواه گردان ** بانک **	(۱) تنخواه گردان ** بانک **
ثبت ندارد	(۲) ثبت ندارد
هزینه ** (خرید دارایی) ** تنخواه گردان **	(۳) ثبت ندارد
(۴) تنخواه گردان ** بانک **	(۴) هزینه ** (خرید دارایی، اثاثه) ** بانک **
تنخواه گردان ** بانک **	(۵-۲) تنخواه گردان ** بانک (بدون پرداخت وجه هزینه) **
تنخواه گردان ** بانک **	(۵-۱) هزینه ** تنخواه گردان ** بانک **
بانک ** تنخواه گردان **	(۶-۲) بانک ** تنخواه گردان (کاهش سقف تنخواه) **
بانک ** تنخواه گردان **	(۶-۱) بانک ** هزینه ** تنخواه گردان **
بانک ** تنخواه گردان **	(۷-۲) بانک ** تنخواه گردان ** تنخواه گردان **
بانک ** هزینه ** تنخواه گردان **	(۷-۱) بانک ** هزینه ** تنخواه گردان **

مثال: در تاریخ ۸۴/۸/۵ شرکت آریا با پرداخت ۱۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال وجه نقد به آقای کمالی با رویدادهای زیر:

۱- تنخواه شماره ۴ شرکت به نام آقای کمالی را افتتاح نمود.

۲- در تاریخ ۸/۱۵ آقای کمالی اسناد هزینه‌ای به شرح زیر به شرکت ارائه نمود:

ردیف	شرح	مبلغ
۱	پرداخت قبض برق	۲۰۰.۰۰۰ ریال
۲	خرید ملزومات	۴۵۰.۰۰۰ ریال
	جمع	۶۵۰.۰۰۰ ریال

۳- در تاریخ ۸/۲۵ بعد از تأیید اداره مالی شرکت وجه هزینه‌های صورت گرفته طی چکی به حساب آقای کمالی صادر شد

۴- در تاریخ ۹/۱۰ آقای کمالی اسناد هزینه‌ای به شرح زیر به شرکت ارائه نمود:

ردیف	شرح	مبلغ
۱	پرداخت قبض تلفن	۳۰۰.۰۰۰ ریال
۲	هزینه ایاب و ذهاب	۳۰۰.۰۰۰ ریال
	جمع	۶۰۰.۰۰۰ ریال

۵- در ۹/۲۰ مدیریت شرکت ضمن تأیید هزینه‌های مذکور دستور پرداخت وجه هزینه‌ها و افزایش سقف تنخواه آقای کمالی به ۶.۰۰۰.۰۰۰ ریال را داد.

۶- در تاریخ ۱۰/۱۰ آقای کمالی اسناد هزینه‌ای به شرح زیر به شرکت ارائه نمود.

ردیف	شرح	مبلغ
۱	خرید رایانه (اثاثه اداری)	۸۰۰.۰۰۰ ریال
۲	هزینه کارمزد خدمات بانکی	۲۰۰.۰۰۰ ریال
	جمع	۱.۰۰۰.۰۰۰ ریال

۷- در تاریخ ۱۰/۲۰ مدیریت ضمن تأیید صورت وضعیت تنخواه آقای کمالی وجه هزینه‌های ۱۰/۱۰ را به عنوان کاهش سقف تنخواه در نظر گرفت.

۸- در تاریخ ۱۰/۳۰ آقای کمالی با ارائه اسناد هزینه‌ای به شرح زیر و به مبلغ ۱.۵۰۰.۰۰۰ ریال و فیش بانکی مربوط به واریز ۳.۵۰۰.۰۰۰ ریال به حساب شرکت تنخواه را تسویه نمود:

ردیف	شرح	مبلغ
۱	خرید میز	۷۰۰.۰۰۰ ریال
۲	هزینه پذیرایی	۸۰۰.۰۰۰ ریال
	جمع	۱.۵۰۰.۰۰۰ ریال

مطلوب است ثبت عملیات آقای کمالی در دفاتر شرکت آریا به روش‌های ثابت و متغیر.

روش متغیر		روش ثابت	
۱.۰۰۰.۰۰۰	تنخواه گردان	۱.۰۰۰.۰۰۰	۸/۵) تنخواه گردان
۱.۰۰۰.۰۰۰	بانک	۱.۰۰۰.۰۰۰	بانک
۲۰۰.۰۰۰	هزینه برق		
۴۵۰.۰۰۰	موجودی ملزومات		۸/۱۵) ثبت ندارد
۶۵۰.۰۰۰	تنخواه گردان		
		۲۰۰.۰۰۰	۸/۲۵) هزینه برق
۶۵۰.۰۰۰	تنخواه گردان	۴۵۰.۰۰۰	م. ملزومات
۶۵۰.۰۰۰	بانک	۶۵۰.۰۰۰	بانک
۳۰۰.۰۰۰	هزینه تلفن		
۳۰۰.۰۰۰	هزینه ایاب و ذهاب		۹/۱۰) ثبت ندارد
۶۰۰.۰۰۰	تنخواه گردان		
		۳۰۰.۰۰۰	۹/۲۰) هزینه تلفن
۵.۶۰۰.۰۰۰	تنخواه گردان	۳۰۰.۰۰۰	هزینه ایاب و ذهاب
۵.۶۰۰.۰۰۰	بانک	۵.۰۰۰.۰۰۰	تنخواه گردان
		۵.۶۰۰.۰۰۰	بانک
۸۰۰.۰۰۰	اثاثه اداری		
۲۰۰.۰۰۰	هزینه کارمزد بانکی		۱۰/۱۰) ثبت ندارد
۱.۰۰۰.۰۰۰	تنخواه گردان		
		۸۰۰.۰۰۰	۱۰/۲۰) اثاثه اداری
	ثبت ندارد	۲۰۰.۰۰۰	ه. کارمزد بانکی
		۱.۰۰۰.۰۰۰	تنخواه گردان
۷۰۰.۰۰۰	۱۰/۲۰) اثاثه اداری	۷۰۰.۰۰۰	۱۰/۳۰) اثاثه اداری
۸۰۰.۰۰۰	ه. پذیرایی	۸۰۰.۰۰۰	ه. پذیرایی
۳.۵۰۰.۰۰۰	بانک	۳.۵۰۰.۰۰۰	بانک
۵.۰۰۰.۰۰۰	تنخواه گردان	۵.۰۰۰.۰۰۰	تنخواه گردان

حساب بانک

حساب بانک قابلیت نقدینگی بسیار دارد و دستور پرداخت (چک) در وجه هر کسی که بخواهیم به او پرداختی نماییم صادر می‌گردد.

عملیات بانکی دارای مراحل زیر می‌باشد:

- ۱- افتتاح حساب
- ۲- واریز مجدد
- ۳- برداشت
- ۴- انتقال به حساب دیگری
- ۵- واریز به حساب توسط شخص ثالث
- ۶- کسر نمودن کارمزد

دفتر بانک (ملی)	دفتر شرکت (آقای X)
صندوق **	بانک (۱) **
جاری مشتری **	صندوق **
ح-پ/ سپرده کوتاه مدت **	بانک (۲) **
جاری مشتری **	سپرده سرمایه گذاری **
جاری مشتری (نوری) **	صندوق ح-پ/پ. پ **
صندوق/ جاری مشتری (X) **	بانک **
جاری مشتری (باغانی) **	بانک (۴) بستانکاران (نوری) **
جاری مشتری (نوری) **	بانک **
جاری مشتری (رجوند) **	بانک (۵) **
جاری مشتری (باغانی) **	ح-د/پ. د. د/بستانکاران **
جاری مشتری (باغانی) **	هزینه کارمزد بانکی **
درآمد کارمزد خدمات بانکی **	بانک **

نکته:

ماهیت جاری مشتری بستانکار است. زمانی که بانک از حساب ما مبلغی به عنوان کارمزد برداشت می کند جاری مشتری بدهکار می شود.

صورت مغایرت بانکی

برای تهیه صورت مغایرت بانکی می بایست گردش حساب دفاتر و حساب بانک را مقایسه نماییم. اصول کلی: با هم بررسی کردن حسابها و مشخص نمودن اقلام باز. تهیه صورت مغایرت بر اساس ۳ روش انجام می پذیرد. مبنا قرار دادن صورت حساب بانک طبق دفاتر شرکت و رسیدن به مانده طبق صورت حساب مبنا قرار دادن حساب بانک و مانده طبق صورت حساب و رسیدن به مانده واقعی (از یک دفتر شروع و به دفتر دیگر می رسیم)

اقلام باز:

ح/ بانک	ح/ شرکت
✓ ۱۰۰.۰۰۰	✓ ۱۰۰.۰۰۰
✓ ۲۰.۰۰۰	✓ ۲۰.۰۰۰
○ ۲۰۰.۰۰۰	○ ۵۰.۰۰۰
○ ۲۱۰.۰۰۰	○ ۱۹۰.۰۰۰
افزایش	کاهش

مانده طبق حساب بانک (مبدأ)

+ از *

*

*

- به

مانده طبق صورت حساب بانک (جاری مشتری) (مقصد)

جاری مشتری		بانک	
***	***	***	***
***		***	***
***		باعث کاهش	
باعث افزایش		می شود	
می شود			

اقدام باز دفتر مبدأ با توجه به اثر آن‌ها بر مانده آن دفتر (افزایشی و یا کاهش) عکس گشته. اقدام باز دفتر مقصد با توجه به اثرشان بر مانده آن دفتر به صورت مستقیم اثر داده می‌شود. (اگر اثر مشترک داشته باشیم خالص اثر اشتباه را ثبت کنیم).

روش تحلیلی:

در این روش می‌بایست ابتدا دفاتر مبدأ و مقصد را مشخص نموده (توضیح اینکه دفتری که با مانده آن شروع می‌کنیم مبدأ و دفتری که می‌خواهیم به آن برسیم مقصد نام دارد) پس هر کدام از اقلام باز را بر حسب اثر مشترک (مربوط به یک رویداد بودن یا نبودن) دسته بندی می‌کنیم. اقلام بدون اثر مشترک را با توجه به اثرشان به مانده طبق دفاتر مقصد (آنچه می‌خواهیم به آن برسیم) اثر می‌دهیم. اقلام دارای اثر مشترک را نیز با توجه به خالص اثرشان بر مانده دفتر مقصد اضافه یا کسر می‌کنیم. روش سوم، مینا قرار دادن دو مانده و رسیدن به مانده قابل تصرف. مانده واقعی مانده‌ای است که می‌توان برای آن تصمیم‌گیری کرد. برای این کار از حساب T استفاده می‌کنیم.

صورت حساب مغایرت بانکی

مانده طبق صورت حساب بانک	***	مانده طبق حساب بانک شرکت	***
+ وجوه بین راهی	**	+ واریزی نامشخص (اشخاص ثالث)	**
- چک‌های معوق	**	وصول مطالبات توسط بانک	**
		* اشتباه حسابداری شرکت	**
		- هزینه کارمزد بانکی	**
		* اشتباه حسابداری شرکت	**
		چک برگشتی	**

در هر طرف اگر اثر افزایش و کاهش را اثر دهیم به مانده صحیح خواهیم رسید.

در اشتباهات حسابداری شرکت اگر:

* باعث اضافه شدن حساب شود

** باعث کاهش یافتن حساب شود

فرض در تاریخ ۱۰/۲۵ چکی به مبلغ ۴۱۰.۰۰۰ ریال در وجه آقای حسنی کارمند شرکت بابت پرداخت هزینه‌های آب، برق صادر شد که حسابداری شرکت اشتباهاً آن را ۱۴۰.۰۰۰ ریال ثبت نموده بود. پاسخ: چون این اشتباه باعث افزایش حساب شده بود.

هزینه آب و برق	۱۴۰.۰۰۰	جاری مشتری	۴۱۰.۰۰۰
بانک	۱۴۰.۰۰۰	صندوق	۴۱۰.۰۰۰

اعلامیه بدهکار و بستانکار

اعلامیه بستانکار اعلامیه‌ای است که به طرف مقابل اعلام می‌نماییم حساب مورد نظر را بستانکار کرده‌ایم
اعلامیه بدهکار اعلامیه‌ای است که به طرف مقابل اعلام می‌نماید حساب مورد نظر را بدهکار کرده‌ایم
ثبت اصلاحی مغایرت بانکی:

ما در دفاتر شرکت اقدام به اصلاح ثبت می‌کنیم و کاری به دفاتر بانک نداریم و با شکل‌های زیر اقدام به ثبت
اصلاحی می‌کنیم:

بانک ****

بدهکاران ****

یا پیش دریافت‌ها ****

یا بستانکاران نامشخص ****

کارمزد هزینه بانکی ****

بانک ****

چک برگشتی:

بدهکاران ****

بانک ****

مثال: در تاریخ ۸۴/۱۲/۲۹ مانده حساب بانک شرکت ایران معادل ۷.۱۴۵.۰۰۰ ریال بود. در این تاریخ صورت
حساب جاری شرکت از بانک ملی دریافت شد که مانده طبق آن برابر با ۷.۰۵۲.۰۰۰ ریال بود. پس از بررسی‌های صورت
گرفته اقلام بازی به شرح زیر شناسایی شد:

۱- بانک در تاریخ ۱۲/۲۷ مبلغ ۲۵.۰۰۰ ریال کارمزد بانکی از حساب شرکت کسر نموده بود که اعلامیه بدهکار آن
تا زمان صدور صورتحساب به شرکت نرسیده بود.

۲- در تاریخ ۱۲/۲۹ ساعت ۸ صبح کارپرداز شرکت مبلغ ۲۶۰.۰۰۰ ریال مانده تنخواه خود را به حساب بانکی واریز
نموده بود اما به دلیل آن که صورت حساب بانک قبل از زمان مذکور گرفته شده بود این واریزی در صورت
حساب درج نگردیده بود.

۳- در ۱۲/۲۵ شرکت چکی به مبلغ ۵۲.۰۰۰ ریال در وجه آقای حسنی صادر نموده بود که بانک اشتبهاً ۵۲۰.۰۰۰
ریال پرداخت کرده بود.

۴- در تاریخ ۱۲/۱ شرکت چکی به مبلغ ۲۸۰.۰۰۰ ریال در وجه آقای ایمانی صادر نموده بود که تا تاریخ صدور
صورتحساب وی جهت برداشت وجه به بانک مراجعه ننموده بود. (تاریخ چک مربوط به ۱۲/۲۷ می‌باشد).

۵- آقای حسینی یک از مشتریان شرکت در تاریخ ۱۲/۲۵ مبلغ ۶۱۰.۰۰۰ ریال بابت بدهی خود به حساب شرکت
واریز نموده بود اما اعلامیه بستانکار آن تا تاریخ صورت حساب به شرکت نرسیده بود.

۶- در تاریخ ۱۲/۲۶ شرکت بابت بیمه کارکنان چکی به مبلغ ۳۶۰.۰۰۰ ریال در وجه سازمان تأمین اجتماعی
کشیده بود که حسابداری شرکت اشتبهاً آن را ۶۳۰.۰۰۰ ریال ثبت نموده بود.

۷- در تاریخ ۱۲/۱۵ شرکت چکی به مبلغ ۵۰۰.۰۰۰ ریال از آقای کمالی بابت مطالبات خود به تاریخ ۱۲/۲۸ دریافت نموده بود که آن را به حساب منظور نموده بود اما در تاریخ مذکور به علت کمبود موجودی حساب آقای کمالی چک برگشت خورده بود که اعلامیه برگشت آن تا تاریخ صورتحساب به شرکت نرسیده بود. مطلوب است تهیه صورت مغایرت در پایان سال مالی و انجام ثبت‌های اصلاحی به روش مبنا قرار دادن مانده جهت حساب بانک و دفاتر شرکت و رسیدن به مانده واقعی.

صورت حساب مغایرت بانکی

مانده طبق صورت حساب بانک	۷.۰۵۲.۰۰۰	۷.۱۴۵.۰۰۰	مانده طبق حساب بانک دفاتر شرکت
+ واریزی ثبت نشده (۲)	۲۶۰.۰۰۰	۶۱۰.۰۰۰	(۵) واریزی نامشخص
اشتباه حسابدار بانک (۳)	۴۶۸.۰۰۰	۸۸۰.۰۰۰	(۶) اشتباه حسابدار شرکت
	+		
	۷۲۸.۰۰۰	۸.۰۲۵.۰۰۰	
- عدم برداشت (۴)	(۲۸۰.۰۰۰)	۲۵.۰۰۰	(۱) هزینه کارمزد بانکی
		۵۰۰.۰۰۰	(۷) چک برگشتی
		(۵۲۵.۰۰۰)	
	<u>۷.۵۰۰.۰۰۰</u>	<u>۷.۵۰۰.۰۰۰</u>	

ثبت اصلاحی:

رویدادهایی که مربوط به دفاتر خودمان می‌باشد باید ثبت اصلاحی بزنیم.

(۱) هزینه کارمزد ۲۵.۰۰۰

بانک ۲۵.۰۰۰

(۵) بانک ۶۱۰.۰۰۰

ح/ دریافتنی ۶۱۰.۰۰۰

(۶) بانک ۲۷۰.۰۰۰

بیمه پرداختنی ۲۷۰.۰۰۰

(۷) بدهکاران ۵۰۰.۰۰۰

بانک ۵۰۰.۰۰۰

حساب اضافه برداشت بانکی:

گاهی اوقات مانده حسابی فرض ۹۵۰.۰۰۰ ریال داشته باشیم و اگر چکی به مبلغ ۱.۰۰۰.۰۰۰ ریال صادر کنیم و اگر چک برای وصول شده به بانک برود بانک به اعتبار ما (گاهی اوقات نه برای همه) آن فقره چک را پاس نموده به تا بعداً ما به تفاوت آن را به بانک واریز نماییم. و یا بیشتر از مانده حساب ما از بانک برداشت می‌شود و در حقیقت بدهی ما به بانک می‌باشد.

ثبت حسابداری در دفاتر طرفین:

اگر بین سال مالی باشد:

بستانکاران (حسینی)	۱.۰۰۰.۰۰۰	
بانک	۱.۰۰۰.۰۰۰	
جاری مشتری (باغانی)	۹۵۰.۰۰۰	
تسهیلات اعطایی (ح/د)	۵۰.۰۰۰	
صندوق	۱.۰۰۰.۰۰۰	

روش باز پرداخت بدهی (فرض)

بانک	۵۰.۰۰۰	ح / پرداختنی (سپرده مشتری) ***
سپرده کوتاه مدت	۵۰.۰۰۰	تسهیلات اعطایی (جاری مشتری) ***

اگر این اتفاق در پایان سال اتفاق بی افتد بانک طبق روال تسهیلات را پرداخت می کند اما ما بایستی این تسهیلات بانک را در دفتر خودمان نشان دهیم. که در اینجا اضافه برداشت بانکی یک بدهی محسوب شده و در ترازنامه مانند حساب های پرداختنی و اگر بهره داشته باشد و کارمزد به آن نیز تعلق می گیرد را ثبت می کنیم.

بانک	۵۰.۰۰۰	
اضافه برداشت بانکی	۵۰.۰۰۰	

با ثبت زیر مانده حساب بانکی صفر می شود. ثبت سال بعد تصفیه اضافه برداشت:

اضافه برداشت ***

بانک ***

سپرده کوتاه مدت ***

حسابداری مطالبات

مطالبات، طلب هایی هستند که در طی سال داریم و مطالبات کلیات ها را نشان می دهند که می تواند مستند به سند باشد، کوتاه یا بلند مدت و یا تجاری یا غیر تجاری باشند.

دسته بندی بر اساس مطالبات:

۱- اگر مستند به سند باشد (اسناد دریافتنی)

۲- اگر مستند به سند نباشد (ح/ دریافتنی)

دسته بندی بر اساس نوع فعالیت:

۱- در راستای فعالیت اصلی شرکت باشد (تجاری). طلب های ناشی از فروش نسبه و با حساب ها و اسناد دریافتنی تجاری گزارش می کنند.

۲- در راستای فعالیت اصلی شرکت نباشد (غیر تجاری). مطالبات سایر حساب ها و اسناد دریافتنی گزارش می کنند.

دسته بندی بر اساس زمان:

۱- اگر مطالبات قبل از پایان دوره مالی وصول شود جاری (کوتاه مدت) می باشد.

۲- مطالباتی که غیر از مطالبات کوتاه مدت باشد، مطالبات بلند مدت است و تحت عنوان حساب ها و اسناد دریافتنی تجاری بلند مدت گزارش می شود.

ثبت تغییر طبقه‌بندی

مثال ۱:

شرکت ایران در تاریخ ۱۳۹۰/۱/۱ ماشین‌آلاتی را به ارزش ۶.۰۰۰.۰۰۰ ریال به شرکت کیوان فروخته است. فروش مذکور نسبه بوده و قرار شد شرکت کیوان وجه را در ۳ قسط مساوی و در تاریخ‌های ۹۱/۱۲/۲۹، ۹۳ و ۹۴ پرداخت نماید. مطلوب است انجام ثبت‌های لازم در رابطه با فروش فوق طی سال‌های ۹۰ تا ۹۴.

مثال ۲:

شرکت با توجه به اطلاعات مثال بالا و با فرض آن که تاریخ‌های پرداخت وجه ۹۰/۱۲/۲۹ و ۹۱ و ۹۲ باشد مطلوب است انجام ثبت‌های لازم.

مثال ۳:

شرکت با توجه به اطلاعات مثال بالا و با فرض آن که با استفاده از تغییر طبقه‌بندی با بهره سالانه ۱۰٪ مطلوب است انجام ثبت‌های لازم.

پاسخ مثال شماره ۱:

تاریخ رویداد	تاریخ گزارش اولین ترازنامه	وصول اولین قسط	مطالبات بلند مدت		
۹۰/۱/۱	۹۰/۱۲/۲۹	۹۱/۱۲/۲۹	۹۲/۱۲/۲۹	۹۳/۱۲/۲۹	۹۴/۱۲/۲۹

انجام ثبت تغییر طبقه‌بندی:

۹۰/۱/۱ (تاریخ رویداد)

حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری بلند مدت ۶.۰۰۰.۰۰۰
فروش ۶.۰۰۰.۰۰۰

۹۰/۱۲/۲۹ (ارائه ترازنامه)

ثبت تغییر طبقه بندی نداریم

۹۱/۱۲/۲۹

حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری کوتاه مدت ۲.۰۰۰.۰۰۰
حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری بلند مدت ۲.۰۰۰.۰۰۰

۹۲/۱۲/۲۹

بانک ۲.۰۰۰.۰۰۰
حساب دریافتنی کوتاه مدت ۲.۰۰۰.۰۰۰
حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری کوتاه مدت ۲.۰۰۰.۰۰۰
حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری بلند مدت ۲.۰۰۰.۰۰۰

۹۳/۱۲/۲۹

بانک

۲.۰۰۰.۰۰۰

حساب دریافتنی کوتاه مدت ۲.۰۰۰.۰۰۰

حسابها و اسناد دریافتنی تجاری کوتاه مدت ۲.۰۰۰.۰۰۰

حسابها و اسناد دریافتنی تجاری بلند مدت ۲.۰۰۰.۰۰۰

۹۴/۱۲/۲۹

بانک

۲.۰۰۰.۰۰۰

حساب دریافتنی کوتاه مدت ۲.۰۰۰.۰۰۰

پاسخ مثال شماره ۳:

بهره سه سال اول دوم و سوم

$$(۶.۰۰۰.۰۰۰ \times \%1۰) \times ۳ = ۱.۸۰۰.۰۰۰$$

$$(۴.۰۰۰.۰۰۰ \times \%1۰) \times ۲ = ۴۰۰.۰۰۰$$

$$(۲.۰۰۰.۰۰۰ \times \%1۰) \times ۱ = ۲۰۰.۰۰۰$$

$$۱.۸۰۰.۰۰۰ + ۴۰۰.۰۰۰ + ۲۰۰.۰۰۰ = ۲.۴۰۰.۰۰۰$$

۹۰/۱/۱ (تاریخ رویداد)

حسابها و اسناد دریافتنی تجاری بلند مدت ۸.۴۰۰.۰۰۰

فروش نسیه ۶.۰۰۰.۰۰۰

درآمد بهره ۲.۴۰۰.۰۰۰

۹۰/۱۲/۲۹

درآمد بهره تحقق نیافته ۶۰۰.۰۰۰

درآمد بهره ۶۰۰.۰۰۰

۹۱/۱۲/۲۹

درآمد بهره تحقق نیافته ۶۰۰.۰۰۰

درآمد بهره ۶۰۰.۰۰۰

حسابها و اسناد دریافتنی تجاری کوتاه مدت (۲.۸۰۰.۰۰۰ \div ۳ = ۸.۴۰۰.۰۰۰)

حسابها و اسناد دریافتنی تجاری بلند مدت ۲.۸۰۰.۰۰۰

۹۲/۱۲/۲۹

بانک

(وصول اولین قسط) ۲.۸۰۰.۰۰۰

حساب دریافتنی کوتاه مدت ۲.۸۰۰.۰۰۰

۲.۸۰۰.۰۰۰	حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری کوتاه مدت
۲.۸۰۰.۰۰۰	حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری بلند مدت
۶۰۰.۰۰۰	درآمد بهره تحقق نیافته
۶۰۰.۰۰۰	درآمد بهره

۹۳/۱۲/۲۹

۲.۸۰۰.۰۰۰	بانک (وصول دومین قسط)
۲.۸۰۰.۰۰۰	حساب دریافتنی کوتاه مدت
۲.۸۰۰.۰۰۰	حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری کوتاه مدت
۲.۸۰۰.۰۰۰	حساب‌ها و اسناد دریافتنی تجاری بلند مدت
۴۰۰.۰۰۰	درآمد بهره تحقق نیافته
۴۰۰.۰۰۰	درآمد بهره

۹۴/۱۲/۲۹

۲.۸۰۰.۰۰۰	بانک (وصول سومین قسط)
۲.۸۰۰.۰۰۰	حساب دریافتنی کوتاه مدت
۲۰۰.۰۰۰	درآمد بهره تحقق نیافته
۲۰۰.۰۰۰	درآمد بهره

$$۸.۴۰۰.۰۰۰ - ۲.۸۰۰.۰۰۰ = ۵.۶۰۰.۰۰۰$$

۹۱/۱۲/۲۹

اسناد دریافتنی کوتاه مدت	۲.۸۰۰.۰۰۰
اسناد دریافتنی بلند مدت	۵.۶۰۰.۰۰۰
- بهره تحقق نیافته	(۱.۲۰۰.۰۰۰)
خالص اسناد دریافتنی بلند مدت	۴.۴۰۰.۰۰۰

۹۰/۱۲/۲۹

اسناد دریافتنی بلند مدت	۸.۴۰۰.۰۰۰
- بهره تحقق نیافته	(۲.۴۰۰.۰۰۰)
خالص اسناد دریافتنی بلند مدت	۶.۰۰۰.۰۰۰

۹۳/۱۲/۲۹

اسناد دریافتنی کوتاه مدت	۰
اسناد دریافتنی بلند مدت	۲.۸۰۰.۰۰۰
- بهره تحقق نیافته	(۲۰۰.۰۰۰)
خالص اسناد دریافتنی بلند مدت	۲.۶۰۰.۰۰۰

۹۲/۱۲/۲۹

اسناد دریافتنی بلند مدت	۲.۸۰۰.۰۰۰
- بهره تحقق نیافته	(۶۰۰.۰۰۰)
خالص اسناد دریافتنی بلند مدت	۲.۲۰۰.۰۰۰

مطالبات سوخت شده

حساب‌های دریافتی پایان دوره مالی می‌بایست ارزشیابی شود. ارزشیابی جهت ارائه واقعیت در صورت‌های مالی است.

مطالبات سوخت شده به دو دسته تقسیم بندی می‌شوند:

- ۱- آن‌هایی که صد درصد بدهی‌های خود را پرداخت نکرده و تاریخ آن‌ها گذشته است. (سوخت شده)
 - ۲- آن‌هایی که در آینده طلب داریم و بدهکار در آستانه ورشکستگی بوده و امیدی به پرداخت بدهی خود نمی‌باشد و احتمال آن که سوخت شود مشهود است که به آن مطالبات مشکوک‌الوصول (م. م. الوصول) می‌گویند.
- روش‌های ثبت مطالبات سوخت شده:

۱- روش حذف مستقیم:

در این روش تا وقتی محرز نشده که بدهی ما پرداخت نمی‌شود و تاریخ طلب سر نرسیده حذف نمی‌شود و وقتی خواستیم حذف کنیم ثبت زیر را می‌زنیم.

ه. مطالبات سوخت شده ***

ح/دریافتنی ***

با ثبت زیر ح/دریافتنی مستقیماً حذف شد.

۲- روش ذخیره گیری:

ما ذخیره‌ای حداقل برای آن مطالبات که احتمال می‌دهیم این بدهی‌ها از بین برود در نظر می‌گیریم.

ه. مطالبات مشکوک‌الوصول ***

ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول ***

ثبت بابت در نظر گرفتن ذخیره

ذ. م. م. الوصول ***

ح/دریافتنی ***

در این روش ۲ عنصر در ثبت ذخیره گرفتن داریم یک عنصر هزینه و دیگری ذخیره می‌باشد. هزینه در صورت سود و زیان و ذخیره در ترازنامه ارائه می‌شود که این روش دو دیدگاه صورت سود و زیانی و دیدگاه ترازنامه‌ای محاسبه می‌گردد.

در دیدگاه صورت سود و زیان بین ه. م. م. الوصول و درآمد فروش نسبه یک ارتباط برقرار می‌کنیم و بر مبنای درآمد فروش نسبه هزینه را برآورد کرده و سپس ثبت آن را انجام می‌دهیم.

فرض اگر فروش ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ داشته باشیم و م. م. الوصول را ۴٪ در نظر بگیریم دارای عملیات زیر خواهد بود:

$$\text{ه. م. م. الوصول } ۸۰۰.۰۰۰ \quad (۲۰.۰۰۰.۰۰۰ \times ۴\% = ۸۰۰.۰۰۰)$$

ذ. م. م. الوصول ۸۰۰.۰۰۰

۹۰/۱۲/۲۹

ح/دریافتنی ***	***
- ذ. م. م. الوصول (***)	***
خالص ح/دریافتنی ***	***

ذ. م. م. الوصول

مطالبات سوخت شده ***	۸۰۰.۰۰۰

مثال:

شرکت آریا در تاریخ ۹۱/۱/۱ افتتاح شد در ۹۱/۱۲/۲۹ فروشهای شرکت در طی سال بالغ بر ۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال بود که ۷۰٪ آن بصورت نسیه صورت گرفت و مانده مطالبات آن در پایان سال بالغ بر ۱۴۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال بود بر اساس اظهار نظر مدیریت نرخ برآوردی ه. م. م. الوصول برابر با ۵٪ فروش نسیه شرکت می باشد. مطالبات سال ۹۲ شرکت نیز در پایان سال برابر با ۲۵۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال و فروشهای نسیه شرکت ۱۹۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال می باشد در طی سال ۹۲ معادل ۸۱۰.۰۰۰ ریال از مطالبات سوخت شد؛ لذا برآورد مدیریت از ۶٪ به ۱۰٪ افزایش یافت. مطلوب است عملیات انجام عملیات حسابداری مطالبات شرکت آریا طی سالهای ۹۱ و ۹۲.

پاسخ:

ح/دریافتنی	۱۴۰.۰۰۰.۰۰۰	($200.000.000 \times 70\% = 140.000.000$)
درآمد فروش	۱۴۰.۰۰۰.۰۰۰	
بانک	۱۲۶.۰۰۰.۰۰۰	($140.000.000 - 14.000.000 = 126.000.000$)
ح/دریافتنی	۱۲۶.۰۰۰.۰۰۰	

۹۱/۱۲/۲۹

ه. م. م. الوصول	۷.۰۰۰.۰۰۰	($140.000.000 \times 5\% = 7.000.000$)
ذ. م. م. الوصول	۷.۰۰۰.۰۰۰	

-
۹۲/۱۲/۲۹

ذ. م. م. الوصول	۸۱۰.۰۰۰
ح/دریافتنی	۸۱۰.۰۰۰

ه. م. م. الوصول	۱۱.۴۰۰.۰۰۰	($190.000.000 \times 6\% = 11.400.000$)
ذ. م. م. الوصول	۱۱.۴۰۰.۰۰۰	

ح/دریافتنی	۱۴۰.۰۰۰.۰۰۰
۱۲۶.۰۰۰.۰۰۰	
	۱۴۰.۰۰۰.۰۰۰

۹۰/۱۲/۲۹	
ح/د ۱۴۰.۰۰۰.۰۰۰	
(۷.۰۰۰.۰۰۰) ذ. م. م. و	
خ/د ۷.۰۰۰.۰۰۰	

ذ. م. م. الوصول	
۷.۰۰۰.۰۰۰	
	۸۱۰.۰۰۰
۶.۱۹۰.۰۰۰	
۱۱.۴۰۰.۰۰۰	
۱۷.۵۹۰.۰۰۰	

در دیدگاه سود و زیانی هزینه را مشخص می‌نماییم و در دیدگاه ترازنامه‌ای جز ترازنامه را که مانده پایان دوره ذ. م. م. م. الوصول، که برابر است با مطالباتی که احساس می‌کنیم از بین خواهد رفت را مشخص می‌کنیم. در دیدگاه ترازنامه‌ای با استفاده از یکی از روش‌ها بین حساب‌های دریافتنی و ذخیره مطالبات ارتباط برقرار می‌کنیم.

روش‌ها:

۱- اظهار نظر کارشناسان

وقتی مانده برای ما تعیین شد فرض ۲۵.۰۰۰.۰۰۰ بر طبق اطلاعات سند قبلی اظهار نظر کارشناسان مانده م.

م. الوصول مطابق با ۸٪ خواهد بود که $(۲۵.۰۰۰.۰۰۰ \times ۸\% = ۲.۰۰۰.۰۰۰)$

اگر مانده قبلی بزرگ‌تر از ذخیره‌ای که در نظر داشته‌ایم باشد دارای ثبت زیر خواهد بود:

ذ. م. م. الوصول ***

سایر درآمدها ***

ثبت بابت برگشت ذخیره (که زیاد) در نظر گرفته بودیم.

و اما اگر مانده قبلی کمتر از ذخیره‌ای باشد که در نظر گرفته‌ایم در آن صورت ثبت زیر را خواهیم داشت:

ه. م. م. الوصول ***

ذ. م. م. الوصول ***

مثال:

با در نظر گرفتن اطلاعات شرکت آریا و با فرض اینکه م. م. الوصول در سال ۹۱ معادل ۵٪ حساب‌های دریافتنی تلقی شده و در سال ۹۲ با توجه به سوخت شدن ۸۱۰.۰۰۰ ریال از مطالبات نرخ ذخیره مطالبات (نسبت مطالبات مشکوک الوصول به مانده حساب‌های دریافتنی در پایان سال) برابر با ۷٪ برآورد گردد. مطلوب است ثبت عملیات در دفتر شرکت آریا.

پاسخ:

(با مانده‌های مطالبات مانده مطالبات مشکوک الوصول ارتباط برقرار می‌کنیم.) $۷۰۰.۰۰۰ = ۵\% \times ۱۴.۰۰۰.۰۰۰$

ه. م. م. الوصول ۷۰۰.۰۰۰

ذ. م. م. الوصول ۷۰۰.۰۰۰

ثبت بابت احتساب ذ. م. م. الوصول که میزان سوخت شده بیشتر در نظر گرفته شده بود.

طی سال بعد (۹۲):

ذ. م. م. الوصول ۸۱۰.۰۰۰

ح/دریافتنی ۸۱۰.۰۰۰

ثبت بابت سوخت شدن مطالبات

ذ. م. م. الوصول	
۷.۰۰۰.۰۰۰	۸۱۰.۰۰۰
	۱۱۰.۰۰۰
۱.۷۵۰.۰۰۰	

۹۲/۱۲/۲۹

ه. م. م. الوصول ۱.۸۶۰.۰۰۰

ذ. م. م. الوصول ۱.۸۶۰.۰۰۰

$۱.۷۵۰.۰۰۰ = ۷\% \times ۲۵.۰۰۰.۰۰۰$ مانده ذخیره پایان سال مالی ۹۲

$۱.۷۵۰.۰۰۰ + ۱۱۰.۰۰۰ = ۱.۸۶۰.۰۰۰$

۲- روش شناسایی ویژه (موردی)

در این روش باید آن‌هایی که به ما بدهکار هستند شناسایی نموده و طی جدولی لیست کرده و مقدار طلبی که از هر شخص داریم مشخص می‌نماییم و بعد هر یک را جداگانه مورد بررسی قرار داده که ممکن است شخص در حال ورشکسته شدن باشد که فرض ۸۰٪ پول ما سوخت شود را بر اساس احتمال آن را می‌نویسیم که در اینجا مانده مطالبات سوخت شده معادل ۴.۳۵۰.۰۰۰ طبق جدول زیر خواهد بود.

ردیف	شرح	مبلغ	احتمال سوخت شدن	م. م الوصول
۱	آقای اکبری	۵.۰۰۰.۰۰۰	صفر	۰
۲	آقای اصغری	۷.۰۰۰.۰۰۰	٪۱۰	۷۰۰.۰۰۰
۳	آقای جمالی	۴.۰۰۰.۰۰۰	٪۸۰	۳.۲۰۰.۰۰۰
۴	آقای کمالی	۹.۰۰۰.۰۰۰	٪۵	۴.۵۰۰.۰۰۰
جمع کل		۲۵.۰۰۰.۰۰۰		۴.۳۵۰.۰۰۰ م. م الوصول

۳- روش تجزیه و تحلیل حساب‌ها

در این روش بر اساس زمان مانده تا سررسید دسته بندی نموده که چقدر از تاریخ وصول گذشته و چقدر زمان مانده و چقدر سنواتی شده و... که مبلغ را مشخص نموده و نرخ برای سوخت شدن آن محسوب می‌نماییم.

ردیف	شرح	مبلغ	نرخ (احتمال سوخت شدن)	مبلغ م. م الوصول
۱	مطالبات بیشتر از سه ماه مانده به سررسید			
۲	مطالبات بین از یک تا سه ماه مانده به سررسید			
۳	مطالبات کمتر از یک تا یک ماه مانده به سررسید			
۴	مطالبات در حال وصول +۵ → - ۵			
۵	مطالبات یک ماه گذشته از سررسید			
۶	مطالبات بین یک تا سه ماه گذشته از سررسید			
۷	مطالبات بیش از سه ماه گذشته از سررسید			

در وصول مطالباتی که قبلاً سوخت شده است به ۳ روش ثبت می‌زنیم:

اگر روش حذف مستقیم داشته باشیم ثبت زیر را انجام می‌دهیم:

ه. م. م الوصول ***

ح/دریافتنی ***

اگر دفتر بسته شده باشد ثبت را بر می‌گردانیم:

ح/دریافتنی ***

ه. م. م الوصول شده ***

روش دوم:

بعد از سال مالی و بستن دفاتر		قبل از سال مالی جاری	
***	بانک	***	ح/دریافتنی
***	سود و زیان انباشته	***	ه. م. سوخت شده
***	بانک	***	بانک
***	ح/دریافتنی	***	ح/دریافتنی
			اگر روش ذخیره گیری داشته باشیم
			ذ. م. م الوصول
		***	ح/دریافتنی
			موقعی که پول را پس می گیریم ثبت زیر را انجام می دهیم:
		***	ح/دریافتنی
		***	ذ. م. م الوصول
		***	بانک
		***	ح/دریافتنی
			چون هر دو حساب ترازنامه است هر دو حساب را برمی گردانیم.

حسابداری اسناد

اسناد دریافتنی:

- کوتاه مدت

- بلند مدت

کارمزد سفته ۰/۰۰۳ می باشد و سفته از نظر دارنده سفته اسناد دریافتنی لحاظ می شود.

مراحل عمر اسناد:

۱- صدور

۲- نگهداری

۳- تنزیل (اگر باشد) ← پرداخت وجه توسط متعهد

۴- سر رسید ← عدم پرداخت توسط متعهد (نکول)

بدون در نظر گرفتن تنزیل:

عملیاتی کوتاه مدت که از $X/1/1$ تا $X+1/12/29$ می باشد که در این روش دارای اصل و فرع می باشد که اصل مبلغ

واقعی سفته یا طلب و فرع میزان بهره سالانه می باشد.

شناسایی بهره در تاریخ صدور	شناسایی بهره در تاریخ سر رسید
اسناد دریافتنی (اصل و فرع) ***	اسناد دریافتنی کوتاه مدت (اصل) ***
درآمد فروش (اصل) ***	درآمد فروش ***
درآمد بهره (فرع) ***	
ح/التزامی (دیگران نزد ما) ***	ح/التزامی (دیگران نزد ما) ***
طرف حساب التزامی ***	طرف حساب التزامی ***
نگهداری ثبت ندارد	نگهداری ثبت ندارد
بانک ***	بانک (اصل و فرع) ***
اسناد دریافتنی کوتاه مدت ***	اسناد دریافتنی کوتاه مدت (اصل) ***
(ثبت بابت وصول)	درآمد بهره (فرع) ***
	(ثبت بابت پرداخت توسط متعهد با فرض وصول)
حسابهای دریافتنی ***	حسابهای دریافتنی (اصل و فرع) ***
اسناد دریافتنی کوتاه مدت ***	اسناد دریافتنی کوتاه مدت (اصل) ***
	درآمد بهره (فرع) ***
(ثبت بابت نکول با فرض نکول)	(ثبت بابت نکول با فرض نکول)

تنزیل:

برای تنزیل درصدی از بهره را در نظر می‌گیریم. در تنزیل از یک طرف ثالث که تنزیل کننده همان بانک می‌باشد انجام می‌پذیرد. (از شخص باشد نزول محسوب می‌گردد و حرام است) در تنزیل بانک نرخ بهره بیشتری را برای مدت زمان باقی مانده و نرخ بیشتری را در نظر می‌گیرد.

مثال:

شرکت آریا در تاریخ ۸۵/۱/۵ مبلغ ۱۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال فرش نسیم به شرکت مهram داشت که از این بابت ۲ فقره سفته برای تاریخ‌های ۴ ماه آینده و ۶ ماه آینده دریافت نمود نرخ بهره ما بین مهram و آریا ۱۰٪ می‌باشد. مطلوب است انجام ثبت‌های لازم در دفاتر آریا با فرض شناسایی بهره در تاریخ صدور و یا سر رسید (دو روش) و با فرض وصول یا نکول در سر رسید.

تنزیل

هم اکنون تنزیل جزء عقود اسلامی شده است. در تنزیل ۳ نفر درگیر این کارند:

- ۱- صادر کننده سفته
 - ۲- دارنده سفته
 - ۳- تنزیل کننده
- ابتدا برای مدت باقی مانده سر رسید بهره را شناسایی کرده و از کل مبلغ اصل و فرع مبلغ را کسر کرده و مابقی را به دارنده سفته پرداخت و دارنده سفته ظهر سند را پشت نویسی کرده و تنزیل کننده وجه سفته را از صادرکننده وصول می‌کند. اما اگر این سفته نکول شود و وجه آن در سر رسید پرداخت نشود توسط صادرکننده کسی که تنزیل کرده پول را بر می‌گرداند.

عناصر سفته

مبلغ قابل دریافت در سررسید = اصل + فرع

مبلغ قابل دریافت در تاریخ تنزیل = (اصل + فرع) - هزینه تنزیل

هزینه تنزیل = (اصل + فرع) × نرخ تنزیل × مدت (سالانه)

مثال:

در تاریخ ۸۴/۲/۱ شرکت ایران ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال کالا به آقای جمالی فروخت و به ازای آن یک فقره سفته ۸ ماهه ۱۰٪ دریافت نمود. در ۵/۳۰ به دلیل نیاز نقدینگی شرکت سفته را نزد بانک ملی با نرخ ۱۵٪ تنزیل نمود. مطلوب است ثبت عملیات زیر:

- ۱- فرض وصول وجه در سررسید توسط بانک.
- ۲- نکول سفته توسط آقای جمالی، بانک برای پیگیری‌های خود ۵۰.۰۰۰ ریال هزینه پرداخت نموده است که آن را علاوه بر وجه اسناد شرکت ایران وصول کرد.

$$20.000.000 \times 10\% \times \frac{8}{12} = 1.334.000$$

$$20.000.000 + 1.334.000 = 21.334.000$$

$$21.334.000 \times 15\% \times \frac{4}{12} = 1.067.000$$

$$21.334.000 - 1.067.000 = 20.267.000$$

$$50.000 + 1.067.000 = 1.384.000$$

شناسایی بهره در تاریخ سر رسید	شناسایی بهره در تاریخ صدور
اسناد دریافتنی ک. م. ۲۰.۰۰۰.۰۰۰	۲۱.۳۳۴.۰۰۰ (۲/۱) اسناد دریافتنی
درآمد فروش ۲۰.۰۰۰.۰۰۰	درآمد فروش ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ درآمد بهره ۱.۳۳۴.۰۰۰
بانک ۲۰.۲۶۷.۰۰۰	بانک ۲۰.۲۶۷.۰۰۰ (۵/۳۰) هزینه تنزیل ۱.۰۶۷.۰۰۰
اسناد/د تنزیل شده ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ درآمد بهره ۲۶۷.۰۰۰ بابت تنزیل توسط بانک	اسناد/د تنزیل شده ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ بابت تنزیل توسط بانک
اسناد/د تنزیل شده ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ (۱۰/۱) اسناد دریافتنی ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ (ثبت بابت نکول با فرض نکول)	اسناد/د تنزیل شده ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ (۱۰/۱) اسناد دریافتنی ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ (ثبت بابت تصفیه بدهی توسط جمالی به بانک)
اسناد/د تنزیل شده ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ (۱۰/۱) اسناد دریافتنی ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ (ثبت بابت نکول به روش جدید)	اسناد/د تنزیل شده ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ اسناد دریافتنی ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ (ثبت بابت نکول به روش جدید)
ح/ دریافتنی (جمالی) ۲۱.۳۸۴.۰۰۰ بانک ۲۱.۳۸۴.۰۰۰	ح/ دریافتنی (جمالی) ۲۱.۳۸۴.۰۰۰ بانک ۲۱.۳۸۴.۰۰۰
اسناد/د تنزیل شده ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ ح/ دریافتنی (جمالی) ۱.۳۸۴.۰۰۰ بانک ۲۱.۳۸۴.۰۰۰	اسناد/د تنزیل شده ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ ح/ دریافتنی (جمالی) ۵۰.۰۰۰ بانک ۲۱.۳۸۴.۰۰۰
ح/ دریافتنی (جمالی) ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ اسناد دریافتنی ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ (ثبت بابت نکول به روش قدیم)	ح/ دریافتنی (جمالی) ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ بانک ۲۱.۳۳۴.۰۰۰ (ثبت بابت نکول به روش قدیم)

دو رویکرد در تاریخ نکول شدن سفته وجود دارد:

	۱- روش قدیمی
	دارای ثبت زیر می باشد
***	ح/دریافتنی تنزیل شده
***	ح/دریافتنی جمالی
***	بانک (اصل + فرع + هزینه های اضافی)

	ح/دریافتنی جمالی
***	اسناد دریافتنی
2- روش جدید	
	اسناد دریافتنی تنزیل شده
***	اسناد دریافتنی
	حساب های دریافتنی جمالی
***	بانک

مثال:

شرکت آریا در تاریخ ۸۴/۲/۱ بابت فروش اثاثه ای که ارزش بازار آن ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال و ارزش دفتری آن ۱۸.۰۰۰.۰۰۰ ریال و بهای تمام شده آن ۳۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال بود ۲ فقره سفته به نرخ ۱۲٪ سه ماهه و ۶ ماهه به سررسید ۵/۱ و ۸/۱ از آقای کیانی دریافت کرد. مطلوب است انجام عملیات اسناد تحت هر یک از دو روش شناسایی بهره در تاریخ صدور و شناسایی بهره در تاریخ سررسید با توجه به مفروضات زیر:

الف) آقای کیانی وجه سفته را در سررسید پرداخت نماید.

ب) آقای کیانی وجه را در سررسید پرداخت نکند.

ج) در تاریخ ۴/۱ شرکت آریا اسناد مذکور را با نرخ ۱۵٪ نزد بانک ملی تنزیل نموده و آقای کیانی نیز در سررسید وجه را پرداخت نکرده است.

$$10.000.000 \times \%12 \times \frac{3}{12} = 300.000$$

$$10.000.000 \times \%12 \times \frac{6}{12} = 600.000$$

$$300.000 + 600.000 = 900.000 \div 2 = 450.000$$

$$20.000.000 + 900.000 = 20.900.000$$

$$10.450.000 \times \%15 \times \frac{1}{12} = 130.625$$

$$10.450.000 \times \%15 \times \frac{4}{12} = 522.500$$

$$130.625 + 522.500 = 653.125$$

$$20.900.000 - 653.125 = 20.246.875$$

شناسایی بهره در تاریخ سر رسید	شناسایی بهره در تاریخ صدور
اسناد دریافتی ک. م. ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ اس. انباشته اثاثه ۱۲.۰۰۰.۰۰۰	۲/۱ اسناد دریافتی ۲۰.۹۰۰.۰۰۰ اس. انباشته اثاثه ۱۲.۰۰۰.۰۰۰
اثاثه ۳۰.۰۰۰.۰۰۰ سود فروش ۲.۰۰۰.۰۰۰	اثاثه ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ سود فروش ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ درآمد بهره ۹۰۰.۰۰۰
(۵/۱) بانک ۱۰.۴۵۰.۰۰۰	(۵/۱) بانک ۱۰.۴۵۰.۰۰۰
اسناد دریافتی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰ درآمد بهره ۴۵۰.۰۰۰	اسناد دریافتی ۱۰.۴۵۰.۰۰۰
(۸/۱) بانک ۱۰.۴۵۰.۰۰۰	(۸/۱) بانک ۱۰.۴۵۰.۰۰۰
اسناد دریافتی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰ درآمد بهره ۴۵۰.۰۰۰	اسناد دریافتی ۱۰.۴۵۰.۰۰۰
با فرض وصول	با فرض وصول
ح/ دریافتی (کیانی) ۲۰.۹۰۰.۰۰۰	ح/ دریافتی (کیانی) ۲۰.۹۰۰.۰۰۰
اسناد دریافتی ۲۰.۹۰۰.۰۰۰	اسناد دریافتی ۲۰.۹۰۰.۰۰۰
با فرض نکول	با فرض نکول
بانک ۲۰.۲۴۶.۸۷۵	(۴/۱) بانک ۲۰.۲۴۶.۸۷۵ هزینه تنزیل ۶۵۳.۱۲۵
اسناد/د تنزیل شده ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ درآمد بهره ۲۴۶.۸۷۵	اسناد/د تنزیل شده ۲۰.۹۰۰.۰۰۰
بابت تنزیل توسط بانک	بابت تنزیل توسط بانک
(۱۰/۱) اسناد/د تنزیل شده ۲۰.۰۰۰.۰۰۰	(۱۰/۱) اسناد/د تنزیل شده ۲۰.۹۰۰.۰۰۰
اسناد دریافتی ۲۰.۰۰۰.۰۰۰	اسناد دریافتی ۲۰.۹۰۰.۰۰۰
بابت وصول	بابت وصول
ح/ دریافتی (کیانی) ۲۰.۹۰۰.۰۰۰	ح/ دریافتی (کیانی) ۲۰.۹۰۰.۰۰۰
بانک ۲۰.۹۰۰.۰۰۰	بانک ۲۰.۹۰۰.۰۰۰
(ثابت بابت نکول)	(ثابت بابت نکول)

حسابداری کالا

سرمایه در گردش = دارایی جاری - بدهی جاری

سرمایه در گردش = (وجه نقد + ح/د + موجودی کالا + سایر دارایی‌های جاری) - بدهی‌های جاری

موجودی کالا از اهمیت بالایی برخوردار است چون در شرکت‌های تولیدی باید موجودی کالا داشته باشیم تا تولید صورت پذیرد.

اگر ۹۰٪ دارایی‌های جاری، موجودی کالا باشد مابقی ۱۰٪ وجه داشته باشد با بحران نقدینگی مواجه خواهیم شد و اما اگر ۱۰٪ از دارایی‌های جاری موجودی کالا باشد و مابقی ۹۰٪ سایر دارایی‌ها با در تولید دچار مشکل خواهیم شد.

مدیریت در موجودی کالا نقش اساسی را ایفا می‌کند و به طور کلی به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱- موجودی مواد اولیه

۲- موجودی کالای در جریان ساخت

۳- موجودی کالای ساخته شده (شرکت‌های بازرگانی فقط با این مورد مواجه می‌باشند)

به طور کلی تعریف موجودی کالا: به دارایی‌هایی اطلاق می‌گردد که الف) برای فروش در روال عادی عملیات نگهداری می‌شوند (کالای ساخته شده) و ب) به منظور ساخت محصول و یا ارائه خدمات خریداری و نگهداری می‌شوند (مواد

اولیه) و ج) ماهیت مصرفی دارند و به طور غیر مستقیم در روال تولید و فعالیت تجاری نقش دارند (سربار) و د) در طی فرآیند تولید قرار گرفته و هنوز تبدیل به کالای ساخته شده قرار نگرفته است. (در جریان ساخت)

نحوه ثبت موجودی کالا

۱- سیستم ادواری

۲- سیستم دائمی

ویژگی‌های سیستم ادواری

جهت دارایی‌هایی که خطر ریسک پایین تری دارد استفاده می‌شود و نیاز به انبار ساختار یافته ندارد و حداقل یک بار در سال انبارگردانی دارد.

سیستم دائمی

در این سیستم کالاها در زمان خرید به حساب خرید و در زمان فروش به حساب فروش منظور می‌شود. در انبارگردانی موجودی کالا با پایان دوره ثبت می‌شود.

صورت سود و زیان در سیستم ادواری

درآمد فروش خالص

- ب.ت.ک.ف

موجودی ابتدای دوره

+ خرید خالص طی دوره

کالای آماده برای فروش

(*****)

- موجود پایان دوره

ب.ت.ک.ف.

(*****)

سود ناخالص عملیاتی

بستن حساب‌های موجودی کالا

موجودی پایان دوره

فروش

خلاصه سود و زیان

خرید

موجودی ابتدای دوره

خلاصه سود و زیان

موجودی پایان دوره

خلاصه سود و زیان (ب.ت.ک.ف)

موجودی ابتدای دوره

خرید

سیستم دائمی

هرچه در سیستم ادواری عنوان شد عکس آن در سیستم دائمی صادق است. در این سیستم گزارش لحظه به لحظه از کالا را داریم و پر هزینه بوده و نیاز به حسابداری کالا با کارت انبار می‌باشد. در هر دو سیستم رویدادهای کالا را در نظر می‌گیریم. (بازرگانی)
عناصر آنها شامل: خرید کالا، فروش کالا، برگشت از خرید، برگشت از فروش و عملیات پایان دوره

سیستم ادواری	سیستم دائمی
۱- خرید کالا خرید *** بانک یا ح/پ یا ***	۱- خرید کالا موجودی کالا *** بانک یا ح/پ یا ***
۲- برگشت از خرید بانک یا ح/پ یا *** برگشت از خرید ***	۲- برگشت از خرید بانک یا ح/پ یا *** موجودی کالا ***
۳- فروش کالا بانک یا ح/د یا *** درآمد فروش *** ب. ت. ک. ف موجودی کالا ***	۳- فروش کالا بانک یا ح/د یا *** درآمد فروش *** ب. ت. ک. ف موجودی کالا ***
۴- برگشت از فروش برگشت از فروش *** بانک یا ح/د یا *** موجودی کالا *** ب. ت. ک. ف	۴- برگشت از فروش برگشت از فروش *** بانک یا ح/د یا *** موجودی کالا *** ب. ت. ک. ف
۵- عملیات پایان دوره مالی موجودی پایان دوره *** فروش *** برگشت از خرید *** خلاصه سود و زیان *** خرید *** برگشت از فروش *** م. ابتدای دوره ***	۵- عملیات پایان دوره مالی فروش *** خلاصه سود و زیان *** ب. ت. ک. ف برگشت از فروش *** خلاصه سود و زیان ***

تخفیف‌ها تجاری و نقدی

تخفیفات تجاری همان چانه‌ای است که در معامله صورت می‌پذیرد و ثبت ندارد و فقط در جمع فاکتور تأثیر گذار می‌باشد.

تخفیفات نقدی: تخفیفاتی که بابت زودتر جمع کردن و رسیدن زودتر به پول نقد که در شرط فروش می‌آید و تحت دو روش خالص و ناخالص ثبت می‌گردد.

در روش خالص فرض بر این است که طرف تخفیفات را استفاده می‌کند و ما طلب را با خالص طلب ثبت می‌زنیم و در روش ناخالص طرف مبلغ را به کل مبلغ در نظر گرفته و اگر پول را در دوره تخفیف استفاده کرد از تخفیفات استفاده می‌نماید و ثبت می‌شود. (نسیه ۶۰ روزه - ۵٪ مدت ۱۰ روز)

دفاتر فروشنده

روش خالص	روش ناخالص
۱- تاریخ فروش ح/دریافتنی (۱۰۰٪) *** (سیستم ادواری) درآمد فروش (۱۰۰٪) *** ب. ت. ک. ف *** (سیستم دائمی) موجودی کالا ***	۱- تاریخ فروش ت. ن. ف (۵٪) *** ح/دریافتنی (۹۵٪) *** (سیستم ادواری) درآمد فروش (۱۰۰٪) *** ب. ت. ک. ف *** (سیستم دائمی) موجودی کالا ***
۲- پرداخت در دوره تخفیف بانک (۹۵٪) *** ت. پرداختی. فروش (۵٪) *** ح/دریافتنی (۱۰۰٪) ***	۲- پرداخت در دوره تخفیف بانک (۹۵٪) *** ح/دریافتنی (۱۰۰٪) ***
۳- پرداخت در بعد از دوره تخفیف بانک (۱۰۰٪) *** ح/دریافتنی (۹۵٪) *** ت. استفاده نشده (۱۰۰٪) ***	۳- پرداخت در بعد از دوره تخفیف بانک (۱۰۰٪) *** ح/دریافتنی (۹۵٪) *** ت. استفاده نشده (۱۰۰٪) ***

دفاتر خریدار

روش خالص	روش ناخالص
۱- تاریخ فروش موجودی کالا (خرید) (۱۰۰٪) *** ح/پرداختنی (۱۰۰٪) *** (سیستم دائمی) ت. دریافتنی خرید (۵٪) ***	۱- تاریخ فروش موجودی کالا (خرید) (۱۰۰٪) *** ح/پرداختنی (۹۵٪) *** (سیستم دائمی) ت. دریافتنی خرید (۵٪) ***
۲- پرداخت در دوره تخفیف ح/پرداختنی (۱۰۰٪) *** ت. دریافتنی خرید (۵٪) *** بانک (۹۵٪) ***	۲- پرداخت در دوره تخفیف ح/پرداختنی (۱۰۰٪) *** بانک (۱۰۰٪) ***
۳- پرداخت در بعد از دوره تخفیف ح/پرداختنی (۱۰۰٪) *** بانک (۱۰۰٪) ***	۳- پرداخت در بعد از دوره تخفیف ح/پرداختنی (۹۵٪) *** ت. ن. استفاده نشده (۵٪) *** بانک (۱۰۰٪) ***

مثال:

در تاریخ ۸۴/۲/۱ شرکت ایران ۲.۰۰۰.۰۰۰ ریال کالا به شرکت جهان با شرط (نسیه ۶۰ روزه - ۵٪ مدت ۱۰ روز) فروخت. مطلوب است انجام عملیات در دفاتر شرکت‌های ایران و جهان تحت روش‌های خالص و ناخالص با فرض این که شرکت جهان وجه نصف کالاها را در آخر وقت ۲/۱۱ پرداخت نماید.
دفاتر فروشنده

روش خالص	روش ناخالص
۱- تاریخ ۸۴/۲/۱ ح/دریافتنی ۲.۰۰۰.۰۰۰ درآمد فروش ۲.۰۰۰.۰۰۰	۱- تاریخ ۸۴/۲/۱ ح/دریافتنی ۱.۹۰۰.۰۰۰ ت.ن.ف ۱۰۰.۰۰۰ درآمد فروش ۲.۰۰۰.۰۰۰
۲- تاریخ ۲/۱۱ بانک ۹۵۰.۰۰۰ ح/دریافتنی ۹۵۰.۰۰۰	۲- تاریخ ۲/۱۱ بانک ۹۵۰.۰۰۰ ت.ن.ف. ۵۰.۰۰۰ ح/دریافتنی ۱.۰۰۰.۰۰۰
۲- تاریخ ۴/۳۰ بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰ ح/دریافتنی ۹۵۰.۰۰۰ ت. استفاده نشده ۵۰.۰۰۰	۲- تاریخ ۴/۳۰ بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰ ح/دریافتنی ۱.۰۰۰.۰۰۰

دفاتر خریدار

روش خالص	روش ناخالص
۱- تاریخ ۸۴/۲/۱ خرید ۱.۰۰۰.۰۰۰ ح/پرداختنی ۱.۰۰۰.۰۰۰	۱- تاریخ ۸۴/۲/۱ بانک ۲.۰۰۰.۰۰۰ ح/پرداختنی ۱.۹۰۰.۰۰۰ ت. دریافتنی خرید ۱۰۰.۰۰۰
۲- پرداخت در دوره تخفیف ح/پرداختنی ۱.۰۰۰.۰۰۰ ت.ن. دریافتنی ۵۰.۰۰۰ بانک ۹۵۰.۰۰۰	۲- پرداخت در دوره تخفیف ح/پرداختنی ۹۵۰.۰۰۰ بانک ۹۵۰.۰۰۰
۳- پرداخت در بعد از دوره تخفیف ح/پرداختنی ۱.۰۰۰.۰۰۰ بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰	۳- پرداخت در بعد از دوره تخفیف ح/پرداختنی ۹۵۰.۰۰۰ ت.ن. استفاده نشده ۵۰.۰۰۰ بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

اندازه گیری بهای تمام شده کالای فروخته شده

در سیستم ادواری و روش (FIFO) فایفو (موجودی کالا مربوط به آخرین خریدها) برای تعیین ب. ت. کالای فروخته شده مهم‌ترین کار ارزیابی موجودی پایان دوره می‌باشد. در سیستم ادواری سود و زیان و بدست آوردن ب. ت. ک. ف با روش زیر انجام می‌پذیرد:

فروش	*****
ب. ت. ک. ف:	
موجودی ابتدای دوره	***
+ خرید خالص طی دوره	***
کالای آماده برای فروش	***
- موجودی پایان دوره	(***)
ب. ت. ک. ف	(****)
سود (زیان) ناخالص عملیاتی	*****

موجودی کالا مربوط به آخرین خریدها ← روش FIFO
 موجودی کالا مربوط به اولین خریدها یا موجودی ابتدای دوره ← روش LIFO
 موجودی کالا مربوط به میانگین قیمت‌ها ← روش میانگین

مثال:

اطلاعات زیر از دفاتر شرکت ایران استخراج گردیده است:

ردیف	تاریخ	شرح	تعداد	نرخ	مبلغ
۱	۱/۱	موجودی ابتدای دوره	۲۰۰۰	۱۵۰۰	۳.۰۰۰.۰۰۰
۲	۱/۱۰	خرید	۶۰۰۰	۱۶۰۰	۹.۶۰۰.۰۰۰
۳	۱/۱۵	برگشت از خرید	۲۰۰	۱۶۰۰	۳۲۰.۰۰۰
۴	۱/۲۰	فروش	۴۸۰۰	۳۰۰۰	۱۴.۴۰۰.۰۰۰
۵	۲/۲۰	خرید	۳۰۰۰	۱۸۰۰	۵.۴۰۰.۰۰۰
۶	۲/۳۰	فروش	۴۰۰۰	۳۵۰۰	۱۴.۰۰۰.۰۰۰
۷	۲/۳۱	برگشت از فروش	۴۰۰	۳۵۰۰	۱.۴۰۰.۰۰۰

مطلوب است محاسبه حاشیه سود ناخالص طبق هر کدام از روش‌های فایفو، لایفو و میانگین.

پاسخ:

روش فایفو (از آخرین خرید) در سیستم ادواری

۲۷.۰۰۰.۰۰۰	فروش
	ب. ت. ک. ف:
۳.۰۰۰.۰۰۰	موجودی ابتدای دوره
۱۴.۶۸۰.۰۰۰	+ خرید خالص طی دوره
۱۷.۶۸۰.۰۰۰	کالای آماده برای فروش
(۴.۳۲۰.۰۰۰)	- موجودی پایان دوره
(۱۳.۳۶۰.۰۰۰)	ب. ت. ک. ف
۱۳.۶۴۰.۰۰۰	سود (زیان) ناخالص عملیاتی

$$۲۷.۰۰۰.۰۰۰ = ۱۴.۴۰۰.۰۰۰ + ۱۴.۰۰۰.۰۰۰ - ۱.۴۰۰.۰۰۰ = \text{فروش}$$

$$۱۴.۶۸۰.۰۰۰ = ۳۲۰.۰۰۰ - ۹.۶۰۰.۰۰۰ + ۵.۴۰۰.۰۰۰ = \text{خرید خالص}$$

$$۲۴۰۰ = ۴۰۰ + (-۴۰۰) + ۳۰۰۰ + (-۴۸۰۰) + (-۲۰۰) + ۶۰۰۰ + ۲۰۰۰ = \text{سود ناخالص}$$

$$۴.۳۲۰.۰۰۰ = ۱۸۰۰ \times (\text{از آخرین خرید}) \times ۲۴۰۰ \rightarrow \text{بهای موجودی پایان دوره}$$

$$50\% = \frac{13.640.000}{27.000.000} \rightarrow \text{نسبت حاشیه سود ناخالص} = \frac{\text{سود ناخالص}}{\text{درآمد فروش}}$$

روش لایفو (از اولین خرید) در سیستم ادواری

۲۷.۰۰۰.۰۰۰	فروش
	ب. ت. ک. ف:
۳.۰۰۰.۰۰۰	موجودی ابتدای دوره
۱۴.۶۸۰.۰۰۰	+ خرید خالص طی دوره
۱۷.۶۸۰.۰۰۰	کالای آماده برای فروش
(۳.۶۴۰.۰۰۰)	- موجودی پایان دوره
(۱۴.۰۴۰.۰۰۰)	ب. ت. ک. ف
۱۲.۹۶۰.۰۰۰	سود (زیان) ناخالص عملیاتی

$$۳.۶۴۰.۰۰۰ = ۳.۰۰۰.۰۰۰ + ۶۴۰.۰۰۰ \rightarrow ۶۴۰.۰۰۰ = ۴۰۰ \times ۱۶۰۰ = ۳.۰۰۰.۰۰۰ + ۳۰۰۰ \times ۱۵۰۰ \rightarrow \text{بهای موجودی پایان دوره}$$

روش میانگین:

در این روش وقتی آحاد کالا را تعیین کردیم قیمت واحد را بدست می آوریم. این کار با دو روش امکان پذیر است:

۱- (از لحاظ آحادی) کالای آماده برای فروش = برگشت از خرید - خرید طی دوره + موجودی ابتدای دوره

۲- کالای آماده برای فروش = آحاد پایان دوره + برگشت از فروش - فروش

میانگین قیمت تمام شده یک واحد = $\frac{\text{کل بهای کالای آماده برای فروش}}{\text{کل آحاد کالای آماده برای فروش}}$

$$۳.۰۰۰.۰۰۰ + (۹.۶۰۰.۰۰۰ - ۳۲۰.۰۰۰) + ۵.۴۰۰.۰۰۰ = ۱۷.۶۸۰.۰۰۰$$

$$۱۰.۸۰۰ = ۳۰۰۰ + (۶۰۰۰ - ۲۰۰۰) + ۲۰۰۰ \rightarrow \text{کل آحاد کالای آماده برای فروش}$$

$$\frac{۱۷.۶۸۰.۰۰۰}{۱۰.۸۰۰} = ۱۶۳۷ \times ۲۴۰۰ = ۳.۹۲۸.۸۰۰ = \text{بهای کالای پایان دوره به روش میانگین موزون}$$

از روش میانگین در سیستم ادواری

فروش ۲۷.۰۰۰.۰۰۰

ب. ت. ک. ف:

موجودی ابتدای دوره ۳.۰۰۰.۰۰۰

+ خرید خالص طی دوره ۱۴.۶۸۰.۰۰۰

کالای آماده برای فروش ۱۷.۶۸۰.۰۰۰

- موجودی پایان دوره (۳.۹۲۸.۰۰۰)

ب. ت. ک. ف (۱۳.۷۵۲.۰۰۰)

سود (زیان) ناخالص عملیاتی ۱۳.۲۴۸.۰۰۰

روش فایفو (از آخرین خرید) در سیستم دائمی

ابزار اصلی در این سیستم کارت انبار کالا است که این سه روش را توضیح می دهد.

کارت انبار - روش فایفو (از آخرین خرید)

شرح	وارد			صادر			موجودی کالا		
	تعداد	نرخ	مبلغ	تعداد	نرخ	مبلغ	تعداد	نرخ	مبلغ
موجودی							۲۰۰۰	۱۵۰۰	۳.۰۰۰.۰۰۰
خرید	۶۰۰۰	۱۶۰۰	۹.۶۰۰.۰۰۰				۲۰۰۰	۱۵۰۰	۱۲.۶۰۰.۰۰۰
برگشت از خرید	(۲۰۰۰)	۱۶۰۰	(۳۲۰.۰۰۰)				۵۸۰۰	۱۶۰۰	۱۲.۲۸۰.۰۰۰
فروش (۴۸۰۰)				۲۰۰۰	۱۵۰۰	۷.۴۸۰.۰۰۰	۳۰۰۰	۱۶۰۰	۴.۸۰۰.۰۰۰
خرید	۳۰۰۰	۱۸۰۰	۵.۴۰۰.۰۰۰				۳۰۰۰	۱۶۰۰	۱۰.۲۰۰.۰۰۰
فروش (۴۰۰۰)				۳۰۰۰	۱۶۰۰	۶.۶۰۰.۰۰۰	۲۰۰۰	۱۸۰۰	۳.۶۰۰.۰۰۰
برگشت از فروش				۴۰۰	۱۸۰۰	۷۲۰.۰۰۰	۲۴۰۰	۱۸۰۰	۴.۳۲۰.۰۰۰
جمع کل			۱۴.۶۸۰.۰۰۰			۱۴.۰۴۰.۰۰۰			۴.۳۲۰.۰۰۰

ستون وارده: خالص ورودی کالا طی دوره که در این ستون اطلاعات مربوط به خرید ما ثبت می‌شود و رقم مثبت است و برگشت از خرید ما رقم منفی ثبت می‌گردد.

ستون صادره: اطلاعات مربوط با ب. ت. ک. ف را به ما می‌دهد و فروش مثبت و رقم برگشت از فروش منفی است. در فایفو و لایفو اثر گذاری و اثر پذیری صادره و موجودی می‌باشد. در روش میانگین بعد از ورود کالا قیمت کالا را در موجودی اعمال و خروجی بر اساس موجودی کالا است.

کارت انبار - روش لایفو (کالایی که آخر آمده اول می‌رود)

ردیف	تاریخ	شرح	وارده			صادر			موجودی کالا		
			تعداد	نرخ	مبلغ	تعداد	نرخ	مبلغ	تعداد	نرخ	مبلغ
۱	۱/۱	موجودی							۲۰۰۰	۲۵۰۰	۳.۰۰۰.۰۰۰
۲	۱/۱۰	خرید	۶۰۰۰	۱۶۰۰	۹.۶۰۰.۰۰۰				۶۰۰۰	۱۵۰۰	۱۲.۶۰۰.۰۰۰
۳	۱/۱۵	برگشت از خرید	(۲۰۰)	۱۶۰۰	(۳۲۰.۰۰۰)				۵۸۰۰	۱۵۰۰	۱۲.۲۸۰.۰۰۰
۴	۲/۲۰	فروش				۴۸۰۰	۱۶۰۰	۷.۶۸۰.۰۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۴.۶۰۰.۰۰۰
۵	۲/۲۰	خرید	۳۰۰۰	۱۸۰۰	۵.۴۰۰.۰۰۰				۳۰۰۰	۱۶۰۰	۱۰.۰۰۰.۰۰۰
۶	۲/۳۰	فروش (۴۰۰۰)				۱۰۰۰	۱۸۰۰	۷.۰۰۰.۰۰۰	۲۰۰۰	۱۵۰۰	۳.۰۰۰.۰۰۰
۷	۲/۳۰	برگشت از فروش				۴۰۰	۱۶۰۰	۶۴۰.۰۰۰	۴۰۰	۱۶۰۰	۳.۶۴۰.۰۰۰

کارت انبار - روش میانگین

ردیف	تاریخ	شرح	وارده			صادر			موجودی کالا		
			تعداد	نرخ	مبلغ	تعداد	نرخ	مبلغ	تعداد	نرخ	مبلغ
۱	۱/۱	موجودی							۲۰۰۰	۲۵۰۰	۳.۰۰۰.۰۰۰
۲	۱/۱۰	خرید	۶۰۰۰	۱۶۰۰	۹.۶۰۰.۰۰۰				۸۰۰۰	۱۵۷۵	۱۲.۶۰۰.۰۰۰
۳	۱/۱۵	برگشت از خرید	(۲۰۰)	۱۶۰۰	(۳۲۰.۰۰۰)				۷۸۰۰	۱۵۷۴	۱۲.۲۸۰.۰۰۰
۴	۲/۲۰	فروش				۴۸۰۰	۱۵۷۴	۷.۵۵۵.۲۰۰	۳۰۰۰	۱۵۷۴	۴.۷۲۴.۸۰۰
۵	۲/۲۰	خرید	۳۰۰۰	۱۸۰۰	۵.۴۰۰.۰۰۰				۶۰۰۰	۱۶۸۸	۱۰.۱۲۴.۸۰۰
۶	۲/۳۰	فروش (۴۰۰۰)				۴۰۰۰	۱۶۸۶	۶.۷۵۲.۰۰۰	۲۰۰۰	۱۶۸۶	۳.۳۷۲.۸۰۰
۷	۲/۳۰	برگشت از فروش				(۴۰۰)	۱۶۸۶	(۶۷۵.۲۰۰)	۲۴۰۰	۱۶۸۶	۴.۰۴۸.۰۰۰
جمع کل			خرید خالص			ب. ت. ک. ف			م. پایان دوره ۴.۰۴۸.۰۰۰		

محاسبات مربوط به میانگین:

$$۳.۰۰۰.۰۰۰ + ۹.۶۰۰.۰۰۰ = ۱۲.۶۰۰.۰۰۰ \rightarrow \text{خرید قبلی} + \text{خرید جدید} \rightarrow ۱۲.۶۰۰.۰۰۰ \div ۸۰۰۰ = ۱۵۷۵$$

$$۸۰۰۰ - ۲۰۰ = ۷۸۰۰ \rightarrow ۱۲.۶۰۰.۰۰۰ - ۳۲۰.۰۰۰ = ۱۲.۲۸۰.۰۰۰ \rightarrow ۷۸۰۰ \div ۱۲.۲۸۰.۰۰۰ = ۱۵۷۴$$

$$۱۲.۲۸۰.۰۰۰ - ۷.۵۵۵.۲۰۰ = ۴.۷۲۴.۸۰۰ \rightarrow ۵.۴۰۰.۰۰۰ + ۴.۷۲۴.۸۰۰ = ۱۰.۱۲۴.۸۰۰$$

همیشه در این روش برگشت از فروش و خرید را از آخرین مبلغ خواهد بود $۱۰.۱۲۴.۸۰۰ \div ۶۰۰۰ = ۱۶۸۸$

تمرین در منزل:

۱۹-۷- ص ۱۶۴ کتاب) اطلاعات زیر در بهمن ماه سال ۱۳۸۱ در ارتباط با کالای الف از دفاتر شرکت مهین که از سیستم ثبت دائمی موجودی کالا استفاده می‌کند استخراج شده است:

ردیف	تاریخ	شرح	تعداد (واحد)	بهای تمام شده هر واحد (ریال)	بهای فروش هر واحد (ریال)
۱	۱۱/۱	موجودی اول دوره	۲۵۰۰	۲۲۴	
۲	۱۱/۳	فروش	۷۵۰		۲۵۰
۳	۱۱/۱۲	خرید	۱۲۵۰	۲۸۴	
۴	۱۱/۱۶	خرید	۱۲۰۰	۲۷۰	
۵	۱۱/۱۷	فروش	۱۰۰۰		۲۹۰
۶	۱۱/۱۸	برگشت از خرید (۱۱/۱۶)	۶۰۰		
۷	۱۱/۲۰	فروش	۱۷۰۰		۳۰۰
۸	۱۱/۲۲	برگشت از فروش (۱۱/۲۰)	۵۰۰		
۹	۱۱/۲۵	خرید	۴۰۰	۳۰۰	
۱۰	۱۱/۲۸	فروش	۶۰۰		۳۲۰

مطلوب است:

۱- تهیه کارت حسابداری انبار با فرض این که شرکت مهین:

الف) از روش فایفو در هر دو سیستم

الف) از روش لایفو در هر دو سیستم

الف) از روش میانگین در هر دو سیستم

عوامل موثر در تعداد کالای پایان دوره یک شرکت علاوه بر موجودی کالا دو دسته دیگر بر موجودی

کالای در انبار تأثیر دارند:

۱- کالای بین راهی

۲- کالای امانی

الف) کالای بین راهی: کالاهایی هستند که یا خریداری شده‌اند ولی هنوز به انبار ما نرسیده‌اند و یا فروخته شده‌اند و هنوز بدست مشتری نرسیده است. کالای بین راهی به شرایط فروش بستگی دارد.

مالکیت کالاهای بین راهی به شرایط قرارداد فروش بستگی دارد و قرارداد فروش است که چگونگی انتقال یافتن مزایا و مخاطرات مالکان را از فروشنده به خریدار مطرح می‌کند.

شرایط فروش

FOB مبدأ و مقصد:

تحويل کالا در مبدأ یا بندر مقصد دارای سه شرط زیر است:

۱- FOB مبدأ:

در بندر مبدأ کالا که از مبدأ بار شده در آنجا مسئولیت فروشنده تمام می‌شود.

۲- FOB مقصد:

فروشنده هر وقت کار را در اسکله پیاده نماید مسئولیت و الزامات او پایان می‌پذیرد.

CIF و C&F

در حقیقت اجزاء مسئولیت را بیان می‌نماید. اگر کالایی شرط C&F را داشته باشد هزینه حمل آن بر عهده خریدار می‌باشد و اگر شرایط CIF را داشته باشد هزینه حمل، بارگیری، بیمه و قیمت اولیه فروشنده را خریدار می‌گیرد و بقیه هزینه‌ها با خریدار می‌باشد.

اصل بهای تمام شده ← ارزش روز متعارف روز معامله

اجزای بهای تمام شده ← هزینه حمل و بهای مواد اولیه و هزینه آزمایش یا تست استاندارد کیفیت

الف) کالای امانی: کالاهایی هستند نزد شخصی به صورت امانت می‌گذاریم که برای ما بفروشد. اگر کالا را برای فروش به کسی بدهیم عامل و فروشنده آن کالا حق‌العامل کار نامیده می‌شود.

از لحاظ تعیین ارزش کالاهای پایان دوره کالاها باید ارزش یابی شوند.

انواع ارزشیابی کالا

- روش اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش

در ارزیابی پایان دوره باید اطلاعات ما ارزش متعارف را بیانگر باشد یک روش قدیمی وجود داشت که اقل بهای تمام شده و ارزش بازار دارای ارزش‌های زیر بود:

۱- ارزش جایگزینی

مقدار مخارج و بهایی که لازم است که یک واحد کالا را جایگزین نماییم که برابر است با (قیمت خرید + هرگونه هزینه دیگری که بر عهده ماست تا کالا به وضعیت مورد نظر برای استفاده برسانیم)

۲- ارزش خالص بازیافتنی

آن چیزی که از محل فروش کالا به ما می‌رسد و ما دریافت می‌کنیم یا خالص وجهی که از محل فروش کالا عاید ما می‌شود. و برابر است با هزینه‌های توزیع و فروش - بهای فروش.

۳- ارزش بازیافتنی پس از کسر سود متعارف

در قیمت گذاری قیمت فروش بر اساس زیر عمل می‌نماییم.

سود مورد انتظار + هزینه‌های توزیع و فروش + بهای تمام شده = قیمت فروش

در روش و استاندارد جدید از روش زیر این ارزیابی را انجام می‌دهند:

اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش

خالص ارزش فروش برابر است با قیمت فروش پس از کسر هزینه‌های فروش یک واحد کالا نحوه حسابداری:

معادله ارزش دفتری:

ب. ت. موجودی کالا = ارزش دفتری
 - () - ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا
 ارزش دفتری کالا = خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)
 اگر رابطه بین این دو برابر باشد ← هیچ اتفاقی نمی افتد
 اگر در این رابطه قیمت متعارف بزرگتر باشد ← باید تا اندازه‌ای تعدیل نماییم که بهای تمام شده با دفتری برابر شود.
 اگر در این رابطه ارزش دفتری بزرگ باشد ← با توجه به این رابطه با تغییر ذخیره (افزایش) تا ارزش دفتری با متعارف برابر گردد.

این رویداد دارای ثبت زیر خواهد بود:

هزینه کاهش ارزش موجودی کالا ****

ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا ****

ثبت بابت احتساب ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا

تا سرحدی ذخیره را صفر می کنیم تا ارزش دفتری با قیمت متعارف بازار برابر شود.

ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا ****

سایر درآمدها ****

ثبت بابت برگشت ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا

مثال:

شرکت ایران در ۸۱/۱/۱ افتتاح گردید. اطلاعات مرتبط با بهای تمام شده و قیمت بازار موجودی کالای شرکت ایران به شرح جدول زیر می باشد. با در نظر گرفتن ۵٪ هزینه توزیع و فروش محصولات مطلوب است: انجام عملیات ارزیابی کالای شرکت ایران در پایان دوره و احتساب ذخیره لازم و محاسبه ارزش دفتری موجودی های شرکت ایران.

شرح	سال ۸۱	سال ۸۲	سال ۸۳	سال ۸۴	سال ۸۵	سال ۸۶	سال ۸۷	سال ۸۱
ب. ت. م. کالا	۱۰.۰۰۰.۰۰۰	۱۴.۰۰۰.۰۰۰	۱۲.۰۰۰.۰۰۰	۱۶.۰۰۰.۰۰۰	۱۹.۰۰۰.۰۰۰	۱۶.۰۰۰.۰۰۰	۱۸.۰۰۰.۰۰۰	۲۰.۰۰۰.۰۰۰
قیمت بازار م. کالا	۱۲.۰۰۰.۰۰۰	۱۰.۰۰۰.۰۰۰	۱۳.۰۰۰.۰۰۰	۱۲.۰۰۰.۰۰۰	۱۳.۰۰۰.۰۰۰	۱۳.۰۰۰.۰۰۰	۱۶.۵۰۰.۰۰۰	۲۵.۰۰۰.۰۰۰

پاسخ:

ب. ت. موجودی کالا = ۱۰.۰۰۰.۰۰۰
 - (صفر) - ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا
 ارزش دفتری کالا سال ۸۱ < ۱۱.۴۰۰.۰۰۰
 خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)
 خالص ارزش فروش ۱۱.۴۰۰.۰۰۰ = ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ × (۱ - ۵٪)

$$\begin{array}{r} \text{ب. ت. موجودی کالا} \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۲} \end{array} = \begin{array}{r} ۱۴.۰۰۰.۰۰۰ \\ - \text{(صفر)} \\ \hline ۱۴.۰۰۰.۰۰۰ \end{array} > ۹.۵۰۰.۰۰۰$$

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)

$$۱۰.۰۰۰.۰۰۰ \times (۱ - ۵\%) = ۹.۵۰۰.۰۰۰$$

چون ارزش دفتری بزرگتر است باید ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا را به ارزش ۴.۵۰۰.۰۰۰ بالا ببریم تا این رابطه مساوی گردد.

$$\begin{array}{r} \text{ب. ت. موجودی کالا} \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۲} \end{array} = \begin{array}{r} ۱۴.۰۰۰.۰۰۰ \\ - \text{(۴.۵۰۰.۰۰۰)} \\ \hline ۹.۵۰۰.۰۰۰ \end{array} = ۹.۵۰۰.۰۰۰$$

ذ. کاهش ارزش

صفر	
۴.۵۰۰.۰۰۰	
۴.۵۰۰.۰۰۰	

ثبت حسابداری:

هزینه کاهش ارزش موجودی کالا ۴.۵۰۰.۰۰۰

ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا ۴.۵۰۰.۰۰۰

ثبت بابت احتساب ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا

$$\begin{array}{r} \text{ب. ت. موجودی کالا} \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۳} \end{array} = \begin{array}{r} ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ \\ - \text{(۴.۵۰۰.۰۰۰)} \\ \hline ۷.۵۰۰.۰۰۰ \end{array} < ۱۲.۳۵۰.۰۰۰$$

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)

$$۱۳.۰۰۰.۰۰۰ \times (۱ - ۵\%) = ۱۲.۳۵۰.۰۰۰$$

چون ارزش دفتری کوچکتر است باید ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا را به ارزش ۴.۵۰۰.۰۰۰ کاهش می‌دهیم تا این رابطه به تساوی نزدیکتر گردد.

$$\begin{array}{r} \text{ب. ت. موجودی کالا} \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۳} \end{array} = \begin{array}{r} ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ \\ - \text{(صفر)} \\ \hline ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ \end{array} < ۱۲.۳۵۰.۰۰۰$$

ذ. کاهش ارزش

۴.۵۰۰.۰۰۰	
	۴.۵۰۰.۰۰۰
صفر	

ثبت حسابداری:

ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا ۴.۵۰۰.۰۰۰

سایر درآمدها ۴.۵۰۰.۰۰۰

ثبت بابت برگشت ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا

$$\begin{array}{r} \text{ب. ت. موجودی کالا} \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۴} \end{array} = \begin{array}{r} ۱۶.۰۰۰.۰۰۰ \\ (\text{صفر}) \\ ۱۶.۰۰۰.۰۰۰ \end{array} > ۱۱.۴۰۰.۰۰۰$$

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)

$$۱۲.۰۰۰.۰۰۰ \times (۱ - ۵\%) = ۱۱.۴۰۰.۰۰۰$$

چون ارزش دفتری بزرگتر است باید ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا را به ارزش ۴.۶۰۰.۰۰۰ بالا ببریم تا این رابطه مساوی گردد.

$$\begin{array}{r} \text{ب. ت. موجودی کالا} \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۴} \end{array} = \begin{array}{r} ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ \\ (۴.۶۰۰.۰۰۰) \\ ۱۱.۴۰۰.۰۰۰ \end{array} = ۱۱.۴۰۰.۰۰۰$$

ذ. کاهش ارزش

صفر	
۴.۶۰۰.۰۰۰	
۴.۶۰۰.۰۰۰	

ثبت حسابداری:

هزینه کاهش ارزش موجودی کالا ۴.۶۰۰.۰۰۰

ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا ۴.۶۰۰.۰۰۰

ثبت بابت برگشت ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا

$$\begin{array}{r} \text{ب. ت. موجودی کالا} \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۵} \end{array} = \begin{array}{r} ۱۹.۰۰۰.۰۰۰ \\ (۴.۶۰۰.۰۰۰) \\ ۱۴.۴۰۰.۰۰۰ \end{array} > ۱۲.۳۵۰.۰۰۰$$

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)

$$۱۳.۰۰۰.۰۰۰ \times (۱ - ۵\%) = ۱۲.۳۵۰.۰۰۰$$

چون ارزش دفتری بزرگتر است باید ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا را به ارزش ۲.۰۵۰.۰۰۰ بالا ببریم تا این رابطه مساوی گردد.

$$\begin{array}{r} \text{ب. ت. موجودی کالا} \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۵} \end{array} = \begin{array}{r} ۱۴.۰۰۰.۰۰۰ \\ (۶.۶۵۰.۰۰۰) \\ ۱۲.۳۵۰.۰۰۰ \end{array} = ۱۲.۳۵۰.۰۰۰$$

ذ. کاهش ارزش

۴.۶۰۰.۰۰۰	
۲.۰۵۰.۰۰۰	
۶.۶۵۰.۰۰۰	

ثبت حسابداری:

هزینه کاهش ارزش موجودی کالا ۲.۰۵۰.۰۰۰

ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا ۲.۰۵۰.۰۰۰

ثبت بابت احتساب ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا

$$\begin{array}{rcl}
 \text{ب. ت. موجودی کالا} & = & ۱۶.۰۰۰.۰۰۰ \\
 \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} & - & (۶.۶۵۰.۰۰۰) \\
 \hline
 \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۶} & & ۹.۳۵۰.۰۰۰ < ۱۲.۳۵۰.۰۰۰
 \end{array}$$

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)

$$۱۳.۰۰۰.۰۰۰ \times (۱ - ۵\%) = ۱۲.۳۵۰.۰۰۰$$

چون ارزش دفتری کوچکتر است باید ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا را به ارزش ۳.۰۰۰.۰۰۰ کاهش می‌دهیم تا این رابطه به تساوی نزدیکتر گردد.

$$\begin{array}{rcl}
 \text{ب. ت. موجودی کالا} & = & ۱۶.۰۰۰.۰۰۰ \\
 \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} & - & (۳.۶۵۰.۰۰۰) \\
 \hline
 \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۶} & = & ۱۲.۳۵۰.۰۰۰
 \end{array}$$

ثبت حسابداری:

ذ. کاهش ارزش	
۶.۶۵۰.۰۰۰	
	۳.۰۰۰.۰۰۰
۳.۶۵۰.۰۰۰	

ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا ۳.۰۰۰.۰۰۰

سایر درآمدها ۳.۰۰۰.۰۰۰

ثبت بابت برگشت ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا

$$\begin{array}{rcl}
 \text{ب. ت. موجودی کالا} & = & ۱۸.۰۰۰.۰۰۰ \\
 \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} & - & (۳.۶۵۰.۰۰۰) \\
 \hline
 \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۷} & & ۱۴.۳۵۰.۰۰۰ < ۱۵.۶۷۵.۰۰۰
 \end{array}$$

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)

$$۱۶.۵۰۰.۰۰۰ \times (۱ - ۵\%) = ۱۵.۶۷۵.۰۰۰$$

چون ارزش دفتری کوچکتر است باید ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا را به ارزش ۱.۳۲۵.۰۰۰ کاهش می‌دهیم تا این رابطه به تساوی نزدیکتر گردد.

$$\begin{array}{rcl}
 \text{ب. ت. موجودی کالا} & = & ۱۸.۰۰۰.۰۰۰ \\
 \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} & - & (۲.۳۲۵.۰۰۰) \\
 \hline
 \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۷} & = & ۱۵.۶۷۵.۰۰۰
 \end{array}$$

ثبت حسابداری:

ذ. کاهش ارزش	
۳.۶۵۰.۰۰۰	
	۱.۳۲۵.۰۰۰
۲.۳۲۵.۰۰۰	

ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا ۱.۳۲۵.۰۰۰

سایر درآمدها ۱.۳۲۵.۰۰۰

ثبت بابت برگشت ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا

$$\begin{aligned} \text{ب. ت. موجودی کالا} &= 20.000.000 \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} &- (2.325.000) \\ \hline \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۸} &= 17.675.000 < 23.750.000 \end{aligned}$$

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)
 $25.000.000 \times (1 - 5\%) = 23.750.000$

چون ارزش دفتری کوچکتر است باید ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا را به ارزش ۲.۳۲۵.۰۰۰ کاهش می‌دهیم تا این رابطه به تساوی نزدیکتر گردد.

$$\begin{aligned} \text{ب. ت. موجودی کالا} &= 20.000.000 \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} &- (\text{صفر}) \\ \hline \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۸} &= 20.000.000 < 23.750.000 \end{aligned}$$

ثبت حسابداری:

ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا ۲.۳۲۵.۰۰۰

سایر درآمدها ۲.۳۲۵.۰۰۰

ثبت بابت برگشت ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا

ذ. کاهش ارزش	
۲.۳۲۵.۰۰۰	۲.۳۲۵.۰۰۰
صفر	

در حالت ترکیب چند نوع کالا (پورتفوی) در پایان دوره مالی موجودی کالا را برای ارزش یابی مورد ارزیابی قرار داده و جمع خالص ارزش فروش کالاها و جمع ارزش دفتری‌ها را در نظر می‌گیریم بعد از این هر دو را مقایسه و بطور کلی بر اساس قاعده آن را مورد ارزیابی قرار می‌دهیم.

مثال:

فرض کنید کالاهای شرکت ایران به شرح جدول زیر باشد و هزینه‌های فروش ۵٪ قیمت فروش بوده مطلوب است: ارزیابی به صورت موردی و ترکیبی (پورتفوی).

شرح	سال ۸۴			سال ۸۵			سال ۸۶		
	تعداد	نرخ	مبلغ	تعداد	نرخ	مبلغ	تعداد	نرخ	مبلغ
قیمت فروش	کالای الف	۵۰۰۰	۱۸۵۰	۱۹۵۰	۱۹۰۰		۶۰۰۰	۲۰۰۰	
	کالای ب	۲۷۰۰	۱۷۰۰	۲۶۴۰	۲۰۰۰		۳۰۰۰	۱۸۵۰	
	کالای ج	۲۲۰۰	۲۰۰۰	۱۰۰۰	۲۲۰۰		۱۵۰۰	۱۷۰۰	

ب. ت.	کالای الف	۵۰۰۰	۱۵۰۰	۱۹۵۰	۱۴۵۰		۶۰۰۰	۱۶۰۰	
	کالای ب	۲۷۰۰	۲۱۵۰	۲۶۴۰	۱۹۰۰		۳۰۰۰	۱۸۰۰	
	کالای ج	۲۲۰۰	۱۷۰۰	۱۰۰۰	۱۸۰۰		۱۵۰۰	۲۰۰۰	

پاسخ:

حالت موردی کالای الف:

سال ۸۴				
مبلغ	نرخ	تعداد	شرح	
۹.۲۵۰.۰۰۰	۱۸۵۰	۵۰۰۰	کالای الف	قیمت فروش
۴.۵۹۰.۰۰۰	۱۷۰۰	۲۷۰۰	کالای ب	
۶.۴۰۰.۰۰۰	۲۰۰۰	۲۲۰۰	کالای ج	
۷.۵۰۰.۰۰۰	۱۵۰۰	۵۰۰۰	کالای الف	ب. ت
۵.۸۰۵.۰۰۰	۲۱۵۰	۲۷۰۰	کالای ب	
۵.۴۴۰.۰۰۰	۱۷۰۰	۲۲۰۰	کالای ج	

$$\begin{aligned} \text{ب. ت. موجودی کالا} &= ۷.۵۰۰.۰۰۰.۰۰۰ \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} &- (\text{ صفر }) \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۴} &< ۷.۵۰۰.۰۰۰ \end{aligned}$$

۸.۷۸۵.۵۰۰

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)

$$\text{خالص ارزش فروش} = ۸.۷۸۵.۵۰۰ = ۹.۲۵۰.۰۰۰ \times (۱ - ۰.۰۵)$$

حالت ترکیبی (پورتفوی) کالای الف:

سال ۸۴				
مبلغ	نرخ	تعداد	شرح	
۹.۲۵۰.۰۰۰	۱۸۵۰	۵۰۰۰	کالای الف	قیمت فروش
۴.۵۹۰.۰۰۰	۱۷۰۰	۲۷۰۰	کالای ب	
۴.۴۰۰.۰۰۰	۲۰۰۰	۲۲۰۰	کالای ج	
۱۸.۷۴۵.۰۰۰	جمع			
۷.۵۰۰.۰۰۰	۱۵۰۰	۵۰۰۰	کالای الف	ب. ت
۵.۸۰۵.۰۰۰	۲۱۵۰	۲۷۰۰	کالای ب	
۵.۴۴۰.۰۰۰	۱۷۰۰	۲۲۰۰	کالای ج	
۲۰.۲۴۰.۰۰۰	جمع			

$$\begin{aligned} \text{ب. ت. موجودی کالا} &= ۲۰.۲۴۰.۰۰۰.۰۰۰ \\ \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} &- (\text{ صفر }) \\ \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۴} &> ۲۰.۲۴۰.۰۰۰ \end{aligned}$$

۱۷.۸۰۷.۷۵۰

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)

$$\text{خالص ارزش فروش} = ۱۷.۸۰۷.۷۵۰ = ۱۸.۷۴۵.۰۰۰ \times (۱ - ۰.۰۵)$$

ارزشیابی کالای در جریان ساخت

در این روش به یک عنصر دیگری نیاز داریم که کاربرد آن بر اساس قاعد اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش خواهد بود. و دارای معادله زیر می باشد:

هزینه تکمیل - هزینه فروش - قیمت فروش = خالص ارزش فروش کالای در جریان ساخت

مثال:

اطلاعات زیر مربوط به شرکت ایران و متعلق به سال های ۸۴ و ۸۵ می باشد اگر هزینه های فروش معادل ۱۰٪ فروش و هزینه های تکمیل در هر واحد کالای نیمه تکمیل در سال ۸۴ معادل ۲۰۰ ریال و در سال ۸۵ معادل ۳۵۰ ریال ارزیابی شد. مطلوب است ارزشیابی کالاهای شرکت ایران در پایان سال های ۸۴ و ۸۵ با مفروضات زیر:

۱- بصورت گروه های مجزا (موردی)

۲- بصورت مجموعه کالا (ترکیبی یا پورتفوی)

سال ۸۵			سال ۸۴			شرح
مبلغ	نرخ	تعداد	مبلغ	نرخ	تعداد	
	۲۰۸۵	۶۱۵۰	۸.۲۰۰.۰۰۰	۲۰۵۰	۴۰۰۰	قیمت فروش
	۲۲۵۰	۶۱۵۰	۷.۸۰۰.۰۰۰	۱۹۵۰	۴۰۰۰	ب.ت. م موجودی کالای ساخته شده
	۱۶۰۰	۲۰۰۰	۲.۵۲۰.۰۰۰	۱۴۰۰	۱۸۰۰	ب.ت. م موجودی کالای در جریان ساخت ۶۰٪ تکمیل

پاسخ:

حالت ترکیبی (پورتفوی):

$$\begin{array}{rcl}
 \text{ب.ت. کالای ساخته شده} & = & ۷.۸۰۰.۰۰۰ \\
 \text{ب.ت. کالای در جریان ساخت} & & ۲.۵۲۰.۰۰۰ \\
 \hline
 \text{ب.ت. کالاها} & & ۱۰.۳۲۰.۰۰۰ \\
 \text{ذخیره کاهش ارزش موجودی کالا} & - & (\text{ صفر }) \\
 \hline
 \text{ارزش دفتری کالا سال ۸۴} & < & ۱۰.۳۲۰.۰۰۰
 \end{array}$$

۱۰.۳۴۱.۰۰۰

خالص ارزش فروش (قیمت متعارف بازار)

$$(۱۸۰۰ \times ۲۰۵۰) \times ۹۰\% - (۲۰۰ \times ۱۸۰۰) = ۲.۹۶۰.۰۰۰ + ۸.۲۰۰.۰۰۰ \times ۹۰\% = ۷.۳۸۰.۰۰۰$$

$$۲.۹۶۰.۰۰۰ + ۷.۳۸۰.۰۰۰ = ۱۰.۳۴۱.۰۰۰$$

روش های تخمینی ارزیابی کالا

در این روش دو حالت عمده زیر وجود دارد:

۱- روش سود ناخالص

۲- روش قیمت خرده فروشی

۱- درصد سود ناخالص

با توجه به برآوردهایی که داشتیم یک ارزیابی بر مبنای سودهای کسب شده در موجودی‌ها استفاده می‌کنیم. با توجه به اطلاعات موجود از جریان ورود اطلاعات کالا در حسابداری (سیستم ادواری) استفاده می‌نماییم.

مثال:

در تاریخ ۸۵/۸/۱ انبار کالای شرکت زمرد در اثر آتش سوزی در آتش سوخت و با تلاش آتش نشانان تنها معادل ۵۰۰ واحد کالا که ارزش آن‌ها معادل ۲۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال برآورد می‌گردد از آتش نجات پیدا کرد. بر اساس اطلاعات دفتری شرکت زمرد موجودی ابتدای دوره آن شامل ۳.۶۰۰.۰۰۰ ریال و خریدهای صورت گرفته طی دوره نیز معادل ۱۵.۰۰۰.۰۰۰ ریال بوده است با در دست داشتن اطلاعات سنوات گذشته مشخص گردید نسبت حاشیه سود ناخالص به روش (حاشیه سود ناخالص) در شرکت زمرد معادل ۴۸٪ می‌باشد. کالاهای شرکت زمرد در مقابل آتش سوزی بیمه بوده و خسارت وارده پس از کسر هزینه‌ای معادل ۱۵٪ تا سقف ۸۵٪ پوشش داده می‌شود. (شرکت از بیمه طلبکار می‌گردد) مطلوب است: تعیین و ثبت خسارات وارد با فرض آن که فروش شرکت معادل ۲۵.۰۰۰.۰۰۰ ریال باشد.

پاسخ:

$$\text{حاشیه سود} = \frac{\text{سود ناخالص}}{\text{درآمد فروش}} \rightarrow \frac{12.000.000}{25.000.000} = 48\%$$

۲۵.۰۰۰.۰۰۰

درآمد فروش

ب. ت. ک. ف

۳.۶۰۰.۰۰۰

+ م. ابتدای دوره

۱۵.۰۰۰.۰۰۰

+ خرید طی دوره

۱۸.۶۰۰.۰۰۰

کالای آماده برای فروش

(۵.۶۰۰.۰۰۰)

- م. پایان دوره

$$25.000.000 - 12.000.000 \rightarrow \frac{(13.000.000)}{12.000.000}$$

سود ناخالص عملیاتی

کالاهای موجود در انبار ۵.۶۰۰.۰۰۰ که ۲.۰۰۰.۰۰۰ از انبار خارج شده که ۳.۶۰۰.۰۰۰ کالا از بین رفته است.

$$3.600.000 \times 85\% = 3.060.000$$

ح/ دریافتنی (۸۵٪) ۳.۰۶۰.۰۰۰

ح/ دریافتنی

زیان ناشی از آتش سوزی (۱۵٪) ۵۴۰.۰۰۰

زیان ناشی از آتش سوزی

موجودی کالا ۳.۶۰۰.۰۰۰

موجودی کالا

تمرین در منزل:

۱۹-۷- ص ۱۶۴ کتاب) اطلاعات زیر در بهمن ماه سال ۱۳۸۱ در ارتباط با کالای الف از دفاتر شرکت مهین که از سیستم ثبت دائمی موجودی کالا استفاده می‌کند استخراج شده است:

ردیف	تاریخ	شرح	تعداد (واحد)	بهای تمام شده هر واحد (ریال)	بهای فروش هر واحد (ریال)	مبلغ
۱	۱۱/۱	موجودی اول دوره	۲۵۰۰	۲۲۴		۵۶۰.۰۰۰
۲	۱۱/۳	فروش	۷۵۰		۲۵۰	۱۸۷.۵۰۰
۳	۱۱/۱۲	خرید	۱۲۵۰	۲۸۴		۳۵۵.۰۰۰
۴	۱۱/۱۶	خرید	۱۲۰۰	۲۷۰		۳۲۴.۰۰۰
۵	۱۱/۱۷	فروش	۱۰۰۰		۲۹۰	۲۹۰.۰۰۰
۶	۱۱/۱۸	برگشت از خرید (۱۱/۱۶)	۶۰۰			۱۶۲.۰۰۰
۷	۱۱/۲۰	فروش	۱۷۰۰		۳۰۰	۵۱۰.۰۰۰
۸	۱۱/۲۲	برگشت از فروش (۱۱/۲۰)	۵۰۰			۱۵۰.۰۰۰
۹	۱۱/۲۵	خرید	۴۰۰	۳۰۰		۱۲۰.۰۰۰
۱۰	۱۱/۲۸	فروش	۶۰۰		۳۲۰	۱۹۲.۰۰۰

مطلوب است:

۱- تهیه کارت حسابداری انبار با فرض این که شرکت مهین:

الف) از روش فایفو در هر دو سیستم

ب) از روش لایفو در هر دو سیستم

ج) از روش میانگین در هر دو سیستم

پاسخ:

روش فایفو (از آخرین خرید) در سیستم ادواری

فروش	۱.۰۲۹.۵۰۰
ب. ت. ک. ف:	
موجودی ابتدای دوره	۵۶۰.۰۰۰
+ خرید خالص طی دوره	۶۳۷.۰۰۰
کالای آماده برای فروش	۱.۱۹۷.۰۰۰
- موجودی پایان دوره	(۳۳۶.۰۰۰)
ب. ت. ک. ف	(۸۶۱.۰۰۰)
سود (زیان) ناخالص عملیاتی	۱۶۸.۵۰۰

$$۱۸۷.۵۰۰ + ۲۹۰.۰۰۰ + ۵۱۰.۰۰۰ + ۱۹۲.۰۰۰ - ۱۵۰.۰۰۰ = ۱.۰۲۹.۵۰۰$$

$$۳۵۵.۰۰۰ + ۱۲۰.۰۰۰ + ۳۲۴.۰۰۰ - ۱۶۲.۰۰۰ = ۶۳۷.۰۰۰$$

$$۲۵۰۰ - ۷۵۰ + ۱۲۵۰ + ۱۲۰۰ - ۱۰۰۰ - ۶۰۰ - ۱۷۰۰ + ۵۰۰ + ۴۰۰ - ۶۰۰ = ۱۲۰۰$$

$$۳۰۰ \times ۴۰۰ + ۲۷۰ \times ۸۰۰ = ۳۳۶.۰۰۰ \rightarrow \text{بهای موجودی پایان دوره}$$

روش لایفو (از اولین خرید) در سیستم ادواری

۱.۰۲۹.۵۰۰	فروش
	ب. ت. ک. ف:
۵۶۰.۰۰۰	موجودی ابتدای دوره
۶۳۷.۰۰۰	+ خرید خالص طی دوره
۱.۱۹۷.۰۰۰	کالای آماده برای فروش
(۲۶۸.۸۰۰)	- موجودی پایان دوره
(۹۲۸.۲۰۰)	ب. ت. ک. ف
۱۰۱.۳۰۰	سود (زیان) ناخالص عملیاتی

بهای موجودی پایان دوره $1200 \times 224 = 268.800$ →

روش میانگین:

میانگین قیمت تمام شده یک واحد = $\frac{\text{کل بهای کالای آماده برای فروش}}{\text{کل آحاد کالای آماده برای فروش}}$

$$560.000 + 355.000 + 324.000 + 120.000 - 162.000 = 1.197.000$$

$$4750 = 600 - 400 + 1200 + 1250 + 2500 \rightarrow \text{کل آحاد کالای آماده برای فروش}$$

$$\frac{1.197.000}{4750} = 252 \times 1200 = 302.400 = \text{بهای کالای پایان دوره به روش میانگین موزون}$$

از روش میانگین در سیستم ادواری

۱.۰۲۹.۵۰۰	فروش
	ب. ت. ک. ف:
۵۶۰.۰۰۰	موجودی ابتدای دوره
۶۳۷.۰۰۰	+ خرید خالص طی دوره
۱.۱۹۷.۰۰۰	کالای آماده برای فروش
(۳۰۲.۴۰۰)	- موجودی پایان دوره
(۸۹۴.۶۰۰)	ب. ت. ک. ف
۱۳۴.۴۰۰	سود (زیان) ناخالص عملیاتی

روش فایفو در سیستم دائمی

ابزار اصلی در این سیستم کارت انبار کالا است که این سه روش را توضیح می‌دهد.

کارت انبار - روش فایفو

ردیف	تاریخ	شرح	وارد			صادر			موجودی کالا		
			مبلغ	نرخ	تعداد	مبلغ	نرخ	تعداد	مبلغ	نرخ	تعداد
۱	۱۱/۱	موجودی اول دوره							۲۵۰۰	۲۲۴	۵۶۰.۰۰۰
۲	۱۱/۳	فروش			۷۵۰	۱۶۸۰۰۰	۲۲۴	۱۷۵۰			۳۹۲.۰۰۰
۳	۱۱/۱۲	خرید	۳۵۵.۰۰۰	۲۸۴	۱۲۵۰				۱۷۵۰	۲۲۴	۷۴۷.۰۰۰
۴	۱۱/۱۶	خرید	۳۲۴.۰۰۰	۲۷۰	۱۲۰۰				۱۷۵۰	۲۲۴	۱.۰۷۱.۰۰۰
									۱۲۵۰	۲۸۴	
									۱۲۰۰	۲۷۰	
۵	۱۱/۱۷	فروش (۱۰۰۰)				۲۲۴.۰۰۰	۲۲۴	۱۰۰۰			۸۴۷.۰۰۰
									۷۵۰	۲۲۴	
									۱۲۵۰	۲۸۴	
									۶۰۰	۲۷۰	
۶	۱۱/۱۸	برگشت از خرید (۱۱/۱۶)	(۶۰۰)	۲۷۰	(۱۶۲.۰۰۰)						۶۸۵.۰۰۰
									۷۵۰	۲۲۴	
									۹۵۰	۲۸۴	
۷	۱۱/۲۰	فروش (۱۷۰۰)				۴۳۷.۸۰۰	۲۲۴	۷۵۰			۲۴۷.۲۰۰
									۳۰۰	۲۸۴	
									۶۰۰	۲۷۰	
۸	۱۱/۲۲	برگشت از فروش (۱۱/۲۰)				۱۴۲.۰۰۰	۲۸۴	۵۰۰			۳۸۹.۲۰۰
									۸۰۰	۲۸۴	
									۶۰۰	۲۷۰	
									۴۰۰	۳۰۰	
۹	۱۱/۲۵	خرید	۱۲۰.۰۰۰	۳۰۰	۴۰۰						۵۰۹.۲۰۰
									۲۰۰	۲۸۴	
									۶۰۰	۲۷۰	
									۴۰۰	۳۰۰	
۱۰	۱۱/۲۸	فروش				۱۷۰.۴۰۰	۲۸۴	۶۰۰			۳۳۸.۸۰۰

کارت انبار - روش لایفو (کالایی که آخر آمده اول می‌رود)

موجودی کالا			صادره			وارد			شرح	تاریخ	ردیف
مبلغ	نرخ	تعداد	مبلغ	نرخ	تعداد	مبلغ	نرخ	تعداد			
۵۶۰.۰۰۰	۲۲۴	۲۵۰۰							موجودی اول دوره	۱۱/۱	۱
۳۹۲.۰۰۰	۲۲۴	۱۷۵۰	۱۶۸۰۰۰	۲۲۴	۷۵۰				فروش	۱۱/۳	۲
۷۴۷.۰۰۰	۲۲۴ ۲۸۴	۱۷۵۰ ۱۲۵۰				۳۵۵.۰۰۰	۲۸۴	۱۲۵۰	خرید	۱۱/۱۲	۳
۱.۰۷۱.۰۰۰	۲۲۴ ۲۸۴ ۲۷۰	۱۷۵۰ ۱۲۵۰ ۱۲۰۰				۳۲۴.۰۰۰	۲۷۰	۱۲۰۰	خرید	۱۱/۱۶	۴
۸۰۱.۰۰۰	۲۲۴ ۲۸۴ ۲۷۰	۱۷۵۰ ۱۲۵۰ ۲۰۰	۲۷۰.۰۰۰	۲۷۰	۱۰۰۰				فروش (۱۰۰۰)	۱۱/۱۷	۵
۶۳۳.۴۰۰	۲۲۴ ۲۸۴	۱۷۵۰ ۸۵۰				(۵۴.۰۰۰) (۱۱۳.۶۰۰)	۲۷۰ ۲۸۴	(۲۰۰) (۴۰۰)	برگشت از خرید (۱۱/۱۶) ۶۰۰	۱۱/۱۸	۶
۲۰۱.۶۰۰	۲۲۴	۹۰۰	۴۳۱.۸۰۰	۲۸۴ ۲۲۴	۸۵۰ ۸۵۰				فروش (۱۷۰۰)	۱۱/۲۰	۷
۳۱۳.۶۰۰	۲۲۴	۱۴۰۰	۱۱۲.۰۰۰	۲۲۴	۵۰۰				برگشت از فروش (۱۱/۲۰)	۱۱/۲۲	۸
۴۳۳.۶۰۰	۲۲۴ ۳۰۰	۱۴۰۰ ۴۰۰				۱۲۰.۰۰۰	۳۰۰	۴۰۰	خرید	۱۱/۲۵	۹
۲۶۸.۸۰۰	۲۲۴	۱۲۰۰	۱۶۴.۸۰۰	۳۰۰ ۲۲۴	۴۰۰ ۲۰۰				فروش (۶۰۰)	۱۱/۲۸	۱۰

کارت انبار - روش میانگین

موجودی کالا			صادره			وارد			شرح	تاریخ	ردیف
مبلغ	نرخ	تعداد	مبلغ	نرخ	تعداد	مبلغ	نرخ	تعداد			
۵۶۰.۰۰۰	۲۲۴	۲۵۰۰							موجودی اول دوره	۱۱/۱	۱
۳۹۲.۰۰۰	۲۲۴	۱۷۵۰	۱۶۸۰۰۰	۲۲۴	۷۵۰				فروش	۱۱/۳	۲
۷۴۷.۰۰۰	۲۴۹	۳۰۰۰				۳۵۵.۰۰۰	۲۸۴	۱۲۵۰	خرید	۱۱/۱۲	۳
۱.۰۷۱.۰۰۰	۲۵۵	۴۲۰۰				۳۲۴۰۰۰	۲۷۰	۱۲۰۰	خرید	۱۱/۱۶	۴
۸۱۶.۰۰۰	۲۵۵	۳۲۰۰	۲۵۵.۰۰۰	۲۵۵	۱۰۰۰				فروش	۱۱/۱۷	۵
۶۵۴.۰۰۰	۲۵۲	۲۶۰۰				(۱۶۲.۰۰۰)	۲۷۰	(۶۰۰)	برگشت از خرید (۱۱/۱۶)	۱۱/۱۸	۶
۲۲۵.۶۰۰	۲۵۱	۹۰۰	۴۲۸.۴۰۰	۲۵۲	۱۷۰۰				فروش	۱۱/۲۰	۷
۳۵۱.۶۰۰	۲۵۲	۱۴۰۰	(۱۲۶.۰۰۰)	۲۵۲	(۵۰۰)				برگشت از فروش (۱۱/۲۰)	۱۱/۲۲	۸
۴۷۱.۶۰۰	۲۶۲	۱۸۰۰				۱۲۰.۰۰۰	۳۰۰	۴۰۰	خرید	۱۱/۲۵	۹
۳۱۴.۴۰۰	۲۶۲	۱۲۰۰	۱۵۷.۲۰۰	۲۶۲	۶۰۰				فروش	۱۱/۲۸	۱۰

۲- روش خرده فروشی

مثال:

شرکت فروشگاه ایران در تاریخ ۸/۱/۱ افتتاح گردیده است اطلاعات زیر در رابطه با عملیات شرکت در دست می باشد:

ردیف	شرح	قیمت خرید	ضریب تعدیل	قیمت خرده فروشی
۱	خرید ۱/۲۰	۱۰.۰۰۰.۰۰۰	۱/۲۵	۱۲.۵۰۰.۰۰۰
۲	فروش ۱/۳۰	-----	---	۱۰.۰۰۰.۰۰۰
۳	خرید ۳/۱۰	۲۵.۰۰۰.۰۰۰	۱/۲	۳۰.۰۰۰.۰۰۰
۴	فروش ۴/۱۵	-----	---	۲۷.۵۰۰.۰۰۰
۵	خرید ۵/۲۰	۱۵.۰۰۰.۰۰۰	۱/۳	۱۹.۵۰۰.۰۰۰
۶	فروش ۶/۱۰	-----	---	۲۰.۰۰۰.۰۰۰
	جمع	۵۰.۰۰۰.۰۰۰		

موجودی پایان دوره شرکت بر حسب بهای تمام شده معادل ۳.۴۶۱.۵۳۸ ریال می باشد و از محل آخرین خرید شرکت است. (سیستم ادواری) مطلوب است تهیه صورت سود و زیان شرکت ایران.

پاسخ:

فروش ۵۷.۵۰۰.۰۰۰

ب. ت. ک. ف:

موجودی ابتدای دوره

۰

+ خرید خالص طی دوره ۵۰.۰۰۰.۰۰۰

کالای آماده برای فروش ۵۰.۰۰۰.۰۰۰

- موجودی پایان دوره (۳.۴۶۱.۵۳۸)

ب. ت. ک. ف

(۴۶.۵۳۸.۴۶۲)

۱۰.۹۶۱.۵۳۸

سود (زیان) ناخالص عملیاتی

$$۵۷.۵۰۰.۰۰۰ = ۱۵.۰۰۰.۰۰۰ + ۲۵.۰۰۰.۰۰۰ + ۱۰.۰۰۰.۰۰۰ \text{ فروش}$$

جهت بدست آوردن موجودی پایان دوره به روش خرده فروشی از روش زیر استفاده می گردد:

$$۴.۵۰۰.۰۰۰ = (۲۰.۰۰۰.۰۰۰) - (۱۹.۵۰۰.۰۰۰) + (۲۷.۵۰۰.۰۰۰) - (۳۰.۰۰۰.۰۰۰) + (۱۰.۰۰۰.۰۰۰) + ۱۲.۵۰۰.۰۰۰ \text{ کالای پایان دوره به قیمت خرده فروشی}$$

خرید ۵/۲۰ به قیمت خرده فروشی ۱۹.۵۰۰.۰۰۰	آخرین خرید ۱۵.۰۰۰.۰۰۰
کالای پایان دوره به قیمت خرده فروشی ۴.۵۰۰.۰۰۰	X موجودی پایان دوره

$$۱۹.۵۰۰.۰۰۰ - ۱۵.۰۰۰.۰۰۰ = ۴.۵۰۰.۰۰۰ \leftarrow ۱۵.۰۰۰.۰۰۰ \times 1/3 = ۱۹.۵۰۰.۰۰۰ \leftarrow \text{یا از این روش}$$

$$4.500.000 = 1/3 C \rightarrow C = \frac{4.500.000}{1/3} = 3.461.538$$

مثال:

اطلاعات زیر از شرکت فروشگاه‌های مهرگان در دست می‌باشد:

ردیف	شرح	قیمت خرید	ضریب تعدیل	قیمت خرده فروشی
۱	م. ابتدای دوره	۵.۰۰۰.۰۰۰	۱/۲	۶.۰۰۰.۰۰۰
۲	خرید ۱	۱۰.۰۰۰.۰۰۰	۱/۲۴	۱۲.۴۰۰.۰۰۰
۳	خرید ۲	۱۵.۲۰۰.۰۰۰	۱/۳	۱۹.۷۶۰.۰۰۰
۴	خرید ۳	۲۰.۰۰۰.۰۰۰	۱/۱۶	۲۳.۲۰۰.۰۰۰
۵	خرید ۴	۱۶.۰۰۰.۰۰۰	۱/۱	۱۷.۶۰۰.۰۰۰
	جمع	۶۶.۲۰۰.۰۰۰		

در پایان سال در شمارش کالای پایان دوره موجودی کالای پایان دوره به قیمت خرده فروشی معادل ۸.۰۰۰.۰۰۰ ریال بود. مطلوب است تعیین سود و زیان شرکت مهرگان ب فرض آن که هزینه‌های عملیاتی شرکت معادل ۶.۰۰۰.۰۰۰ ریال باشد و تحت هر یک از مفروضات زیر:

الف- سیستم نگهداری کالا ادواری و فرض شرکت کالا فایفو باشد.

ب- سیستم نگهداری کالا ادواری و فرض شرکت کالا لایفو باشد.

ج- سیستم نگهداری کالا ادواری و فرض شرکت کالا میانگین باشد.

پاسخ:

$$۷۰.۹۶۰.۰۰۰ = (۱۷.۶۰۰.۰۰۰ + ۲۳.۲۰۰.۰۰۰ + ۱۲.۴۰۰.۰۰۰ + ۶.۰۰۰.۰۰۰) - ۸.۰۰۰.۰۰۰$$

روش فایفو

فروش	۷۰.۹۶۰.۰۰۰
ب. ت. ک. ف:	
موجودی ابتدای دوره	۵.۰۰۰.۰۰۰
+ خرید خالص طی دوره	۶۱.۲۰۰.۰۰۰
کالای آماده برای فروش	۶۶.۲۰۰.۰۰۰
- موجودی پایان دوره	(۷.۲۷۲.۷۲۷)
ب. ت. ک. ف	(۶۳.۹۲۷.۲۷۳)
سود (زیان) ناخالص عملیاتی	۷.۰۳۲.۷۲۷
- هزینه‌های عملیاتی	(۶.۰۰۰.۰۰۰)
سود خالص عملیاتی	۱.۰۳۲.۷۲۷

خرید ۵/۲۰ به قیمت خرده فروشی	۱۷.۶۰۰.۰۰۰
آخرین خرید	۱۶.۰۰۰.۰۰۰
کالای پایان دوره به قیمت خرده فروشی	۸.۰۰۰.۰۰۰
X موجودی پایان دوره	

$$۸.۰۰۰.۰۰۰ \times ۱/۱ = ۷.۲۷۲.۷۲۷$$

روش لایفو

۷۰.۹۶۰.۰۰۰	فروش
	ب. ت. ک. ف:
۵۰.۰۰۰.۰۰۰	موجودی ابتدای دوره
<u>۶۱.۲۰۰.۰۰۰</u>	+ خرید خالص طی دوره
۶۶.۲۰۰.۰۰۰	کالای آماده برای فروش
<u>(۶.۶۱۲.۹۰۳)</u>	- موجودی پایان دوره
(۵۹.۵۸۷.۰۹۷)	ب. ت. ک. ف
۱۱.۳۷۲.۹۰۳	سود (زیان) ناخالص عملیاتی
<u>(۶.۰۰۰.۰۰۰)</u>	- هزینه‌های عملیاتی
۵.۳۷۲.۹۰۳	سود خالص عملیاتی

$$۸.۰۰۰.۰۰۰ = \begin{cases} ۶.۰۰۰.۰۰۰ \div 1/2 & ۵.۰۰۰.۰۰۰ \\ ۲.۰۰۰.۰۰۰ \div 1/24 & ۱.۶۱۲.۹۰۳ \end{cases}$$

۶.۶۱۲.۹۰۳

روش میانگین

۷۰.۹۶۰.۰۰۰	فروش
	ب. ت. ک. ف:
۵۰.۰۰۰.۰۰۰	موجودی ابتدای دوره
<u>۶۱.۲۰۰.۰۰۰</u>	+ خرید خالص طی دوره
۶۶.۲۰۰.۰۰۰	کالای آماده برای فروش
<u>(۶.۷۰۷.۱۹۴)</u>	- موجودی پایان دوره
(۵۹.۴۹۲.۸۰۶)	ب. ت. ک. ف
۱۱.۴۶۷.۱۹۴	سود (زیان) ناخالص عملیاتی
<u>(۶.۰۰۰.۰۰۰)</u>	- هزینه‌های عملیاتی
۵.۴۶۷.۱۹۴	سود خالص عملیاتی

۶۶.۲۰۰.۰۰۰	۷۸.۹۶۰.۰۰۰	x = ۶.۷۰۷.۱۹۴
x	۸.۰۰۰.۰۰۰	

$$\frac{66.200.000}{78.960.000} = 0.84 \times 8.000.000 = 6.707.194$$

حسابداری بدهی‌های بلند مدت

- ۱- حسابداری اوراق قرضه پرداختی
- ۲- حسابداری ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان
- ۳- اسناد پرداختی بلند مدت

اوراق قرضه } تعاریف
 } ارزشیابی
 } حسابداری

تعاریف

اوراق قرضه ورقه‌ای است که نشان دهنده بدهی یک طرف به طرف دیگر است. این بدهی صادرکننده می‌باشد که باید فرع‌ها و اصل‌های آن بدهی را در مواعد مقرر پرداخت نماید. طبق ماده ۵۴ قانون تجارت: اوراق قرضه معرف مبلغی یعنی وام است که صادرکننده اصل و فرع اوراق را در موعد و یا مواعید معینی به دارنده بپردازد.

اصل:

مبلغ و ارزش بدهی اولیه یا همان اصل پولی است که صادرکننده می‌بایست در سررسید (تاریخ نهایی اوراق یا همان موعد) به دارنده بپردازد و برابر است با ارزش اسمی اوراق.

فرع:

منظور بهره یا سود تضمین شده‌ای است که صادرکننده تعهد می‌نماید به طور دوره‌ای و طبق تاریخ‌های معینی (مواعد) به دارنده بپردازد. فرع به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{نرخ بهره اسمی اوراق در طی دوره} \times \text{ارزش اسمی اوراق} = \text{فرع}$$

امتیازات اوراق بهره

اوراق بهره قابل بازخرید و قابل تبدیل می‌باشند و دارند این اختیار را دارد که در مواعدهای معین اوراق را تبدیل به سهام عادی نماید.

اوراق قرضه عادی و سریال

اوراق قرضه سریال: در این نوع اوراق اصل و فرع در طی دوره پرداخت می‌شود.
اوراق قرضه عادی: در این نوع اوراق فرع در طی دوره پرداخت شده و اصل پول در تاریخ سررسید تعیین شده پرداخت می‌گردد.

مثال:

فرض کنید شرکت ایران ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ ریال اوراق قرضه سه ساله ۱۰٪ در تاریخ ۱۳۸۱/۱/۱ به فروش رساند. مطلوب است تهیه پرداخت‌های صورت گرفته توسط شرکت ایران به دارندگان اوراق مذکور:

پاسخ:

$$۱۲.۰۰۰.۰۰۰ \times ۱۰\% = ۱.۲۰۰.۰۰۰ \text{ (بهره اوراق)}$$

$$۱.۲۰۰.۰۰۰ = \text{سر رسید } ۸۱/۱۲/۲۹ \text{ بهره}$$

$$۱.۲۰۰.۰۰۰ = \text{سر رسید } ۸۲/۱۲/۲۹ \text{ بهره}$$

$$۱.۲۰۰.۰۰۰ = \text{سر رسید } ۸۳/۱۲/۲۹ \text{ بهره}$$

$$۱۲.۰۰۰.۰۰۰ = \text{سر رسید } ۸۳/۱۲/۲۹ \text{ اصل پول}$$

ارزشیابی اوراق قرضه

$$\text{ارزش فعلی یک پرداخت } X \text{ ریال در } n \text{ دوره بعد از حال حاضر} = X \times \frac{1}{(1+R)^n}$$

$$R = \text{با بهره بازار و } n \text{ زمان مانده تا تاریخ پرداخت از حال حاضر}$$

مثال:

فرض کنید شرکت ایران ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ ریال اوراق قرضه سه ساله ۱۰٪ با نرخ بهره بازار ۱۰٪ در تاریخ ۱۳۸۱/۱/۱ به فروش رساند. مطلوب است تهیه پرداخت‌های صورت گرفته توسط شرکت ایران به دارندگان اوراق مذکور:

پاسخ:

$$۱.۲۰۰.۰۰۰ \times \frac{1}{(1+0.1)^1} = ۱.۰۹۲.۰۰۰ \text{ در تاریخ } ۸۱/۱۲/۲۹ \text{ سال اول}$$

$$۱.۲۰۰.۰۰۰ \times \frac{1}{(1+0.1)^2} = ۹۹۱.۲۰۰ \text{ در تاریخ } ۸۲/۱۲/۲۹ \text{ سال دوم}$$

$$۱.۲۰۰.۰۰۰ \times \frac{1}{(1+0.1)^3} = ۹۰۰.۰۰۰ \text{ در تاریخ } ۸۳/۱۲/۲۹ \text{ سال سوم}$$

$$۱۲.۰۰۰.۰۰۰ \times \frac{1}{(1+0.1)^3} = ۹.۰۰۰.۰۰۰ \text{ در تاریخ } ۸۳/۱۲/۲۹ \text{ سررسید اصل پول}$$

طریقه محاسبه با روش دیگر:

$$PV = [1.200.000 \times \frac{1}{(1/1)^1} + 1.200.000 \times \frac{1}{(1/1)^2} + 1.200.000 \times \frac{1}{(1/1)^3}] + 12.000.000 \frac{1}{(1/1)^3}$$

$$PV = [1.200.000 \times (\frac{1}{(1/1)^1} + \frac{1}{(1/1)^2} + \frac{1}{(1/1)^3})] + 12.000.000 \frac{1}{(1/1)^3}$$

$$PV = 1.200.000 \times (0.902 + 0.826 + 0.751) \rightarrow \text{طبق جدول سالواره}$$

$$(0.902 + 0.826 + 0.751) = 2.486$$

$$۱.۲۰۰.۰۰۰ \times ۲/۴۸۶ = ۲.۹۸۳.۲۰۰$$

$$= ۱۱.۹۹۵.۲۰۰$$

$$۱۲.۰۰۰.۰۰۰ \times ۰/۷۵۱ = ۹.۰۱۲.۰۰۰$$

ارزش اسمی ، PV \Leftrightarrow بهره بازار ، بهره اوراق

$$۱۲.۰۰۰.۰۰۰ \cong ۱۱.۹۹۵.۲۰۰ \Leftrightarrow ۱۰\% ، ۱۰\%$$

مثال:

فرض کنید شرکت ایران ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ ریال اوراق قرضه سه ساله ۱۰٪ با نرخ بهره بازار ۸٪ در تاریخ ۱۳۸۱/۱/۱ به فروش رساند. مطلوب است تهیه پرداخت‌های صورت گرفته توسط شرکت ایران به دارندگان اوراق مذکور:

پاسخ:

$$PV = 1.200.000 \times (0.9259 + 0.8573 + 0.7938) \rightarrow \text{طبق جدول سالواره}$$

$$(0.9259 + 0.8573 + 0.7938) = 2.5770$$

$12.000.000 \times 2/577 = 3.092.400$ $12.000.000 \times 0/7938 = 9.525.600$	$= 12.618.000$
--	----------------

ارزش اسمی ، PV \Leftrightarrow بهره بازار ، بهره اوراق
 $12.000.000 > 12.618.000 \Leftrightarrow 8\%$ ، 10%
 اگر اوراق قرضه بزرگ‌تر از نرخ بهره بازار باشد PV بزرگ‌تر از ارزش اسمی می‌شود.

مثال:

فرض کنید شرکت ایران ۱۲.۰۰۰.۰۰۰ ریال اوراق قرضه سه ساله ۱۰٪ با نرخ بهره بازار ۱۲٪ در تاریخ ۱۳۸۱/۱/۱ به فروش رساند. مطلوب است تهیه پرداخت‌های صورت گرفته توسط شرکت ایران به دارندگان اوراق مذکور:

پاسخ:

$$PV = 1.200.000 \times (0.8929 + 0.7972 + 0.7118) \rightarrow \text{طبق جدول سالواره}$$

$$(0.8929 + 0.7972 + 0.7118) = 2.4019$$

$12.000.000 \times 2/4019 = 2.882.280$ $12.000.000 \times 0/7118 = 8.541.600$	$= 11.423.880$
---	----------------

ارزش اسمی ، PV \Leftrightarrow بهره بازار ، بهره اوراق
 $12.000.000 > 11.423.880 \Leftrightarrow 12\%$ ، 10%
 در این حالت پول کمتری نسبت به بازار به ما پرداخت می‌شود.

حسابداری اوراق قرضه

۱- صدور

۲- پرداخت بدهی

۳- سررسید

در اوراق قرضه

وجه نقد (PV) *****

کسر اوراق قرضه *****

اوراق قرضه پرداختی (ارزش اسمی) *****

کسر اوراق قرضه *****

مابه تفاوت پرداخت وجه نقد و اوراق قرضه صرف یا کسر اوراق قرضه خواهد شد.

اگر مابه تفاوت بستانکار باشد صرف اوراق قرضه خواهیم داشت.

اگر مابه تفاوت بدهکار باشد کسر اوراق قرضه خواهیم داشت.

کسر اوراق قرضه *****

کسر اوراق قرضه *****

اگر بهره بازار و بهره اوراق قرضه با هم برابر باشد نه صرف و نه کسر اوراق خواهیم داشت.

اگر بالای نرخ بازار بهره بدهیم صرف داریم.

اگر نرخ بهره بازار بزرگتر باشد کسر اوراق قرضه خواهیم داشت.

شناسایی بهره به روش خط مستقیم:

نشان دهنده این است که چقدر صرف و یا چقدر کسر داریم و چند تا دوره باید بهره پرداخت نماییم. در این

روش کل صرف و کسر را تقسیم بر تعداد دوره‌های پرداخت می‌کنیم و میزان بهره هر دوره مشخص می‌گردد.

$$\text{کسر مستهلک شده} = \frac{\text{کل کسر}}{\text{تعداد دوره پرداخت}}$$

ERI شناسایی بهره به روش نرخ بهره موثر:

در این روش ابتدا هزینه بهره را محاسبه می‌کنیم و اختلاف بانک با هزینه بهره کسر صرف خواهد شد و از

فرمول زیر هزینه بهره را بدست می‌آوریم:

مدت × نرخ بهره بازار × (ارزش دفتری اوراق قرضه) = هزینه بهره

کسر -
 ارزش اسمی اوراق = ارزش دفتری اوراق قرضه
 صرف +

مثال:

شرکت ایران ۱۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال اوراق قرضه ۱۰٪ ده ساله منتشر می‌کند. بهره اوراق به صورت سالانه پرداخت

می‌شود. انتشار اوراق در تاریخ ۸۱/۱/۱ صورت گرفته است. مطلوب است: انجام ثبت‌های لازم در ۸۱/۱/۱ و ۸۱/۱۲/۲۹ و

۸۲/۱۲/۲۹ تحت هر یک از مفروضات زیر:

۱- نرخ بهره بازار ۱۰٪ باشد.

۲- نرخ بهره بازار ۱۲٪ باشد.

۳- نرخ بهره بازار ۸٪ باشد.

پاسخ:

$$1.000.000 \times 6.145 = 6.145.000 \quad \text{برای ده سال (طبق جدول سالواره)}$$

$$10.000.000 \times 0.385 = \underline{3.850.000} \quad \text{برای سال دهم (طبق جدول سالواره)}$$

$$Pv \approx 10.000.000$$

چون بهره اوراق قرضه با بهره بازار برابر است صرف و کسر نداریم.

ثبت با بهره ۱۰٪

بانک ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

اوراق قرضه پرداختنی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

۸۱/۱۲/۲۹ تا ۹۰/۱۲/۲۹

هزینه بهره ۱.۰۰۰.۰۰۰

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

موقعی که صرف و کسر نداریم همه ساله این ثبت انجام می‌گردد.

ثبت با بهره ۱۲٪

$$1.000.000 \times 5.650 = 5.650.000 \quad \text{برای ده سال (طبق جدول سالواره)}$$

$$10.000.000 \times 0.322 = \underline{3.220.000} \quad \text{برای سال دهم (طبق جدول سالواره)}$$

$$Pv = 8.870.000$$

ثبت با بهره ۱۲٪ روش خط مستقیم

بانک ۸.۸۷۰.۰۰۰

کسر ۱.۱۳۰.۰۰۰

اوراق قرضه پرداختنی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

۸۱/۱۲/۲۹ تا ۹۰/۱۲/۲۹

هزینه بهره ۱.۱۱۳.۰۰۰

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

کسر اوراق ق ۱۱۳.۰۰۰

ثبت با بهره ۱۲٪ روش نرخ بهره موثر

$$\text{مانده ابتدای دوره} = 10.000.000 - 1.130.000 = 8.870.000 = \text{ارزش دفتری اوراق قرضه}$$

$$\text{نرخ بهره موثر} = 8.870.000 \times 12\% = 1.064.400$$

۸۱/۱۲/۲۹

هزینه بهره ۱.۰۶۴.۰۰۰

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

کسر اوراق قرضه ۶۴.۴۰۰

کسر اوراق	
۶۴.۴۰۰	۱.۱۳۰.۰۰۰
	۱.۰۶۵.۶۰۰

$$\text{مانده ابتدای دوره} = 10.000.000 - 1.130.000 = 8.870.000 = \text{ارزش دفتری اوراق قرضه}$$

$$\text{نرخ بهره موثر} = (10.000.000 - 1.065.600) \times 12\% = 1.072.128$$

۸۲/۱۲/۲۹	
هزینه بهره	۱.۰۷۲.۱۲۸
بانک	۱.۰۰۰.۰۰۰
کسر اوراق قرضه	۷۲.۱۲۸

ثبت با بهره ۸٪

$$1.000.000 \times 6.710 = 6.710.000 \quad \text{برای ده سال (طبق جدول سالواره)}$$

$$10.000.000 \times 0.463 = 4.630.000 \quad \text{برای سال دهم (طبق جدول سالواره)}$$

$$Pv = 11.340.000$$

ثبت با بهره ۸٪ روش خط مستقیم

بانک	۱۱.۳۴۰.۰۰۰
اوراق قرضه پرداختی	۱۰.۰۰۰.۰۰۰
صرف اوراق قرضه	۱.۳۴۰.۰۰۰

$$\text{استهلاک هر دوره} = \frac{1.340.000}{10} = 134.000$$

۹۰/۱۲/۲۹ تا ۸۱/۱۲/۲۹	
هزینه بهره	۸۶۶.۰۰۰
صرف	۱۳۴.۰۰۰
بانک	۱.۰۰۰.۰۰۰

ثبت با بهره ۸٪ روش نرخ بهره موثر

$$\text{مانده ابتدای دوره} = 1.000.000 + 1.340.000 = 11.340.000 = \text{ارزش دفتری اوراق قرضه}$$

$$\text{نرخ بهره موثر} = 11.340.000 \times 8\% = 907.200$$

۸۱/۱۲/۲۹	
هزینه بهره	۹۰۷.۲۰۰
صرف اوراق	۹۲.۸۰۰
بانک	۱.۰۰۰.۰۰۰

صرف اوراق	
۱.۳۴۰.۰۰۰	۹۲.۸۰۰
۱.۲۴۷.۲۰۰	۱۰۰.۲۲۴

$$\text{نرخ بهره موثر} = (10.000.000 + 1.247.200) \times 8\% = 899.776$$

۸۲/۱۲/۲۹	
هزینه بهره	۸۹۹.۷۷۶
صرف اوراق	۱۰۰.۲۲۴
بانک	۱.۰۰۰.۰۰۰

صرف اوراق	
۱.۲۴۷.۲۰۰	۱۰۰.۲۲۴
۱.۱۴۶.۹۷۶	

اگر پرداخت‌ها به صورت ۶ ماهه باشد به روش‌های زیر عمل می‌نماییم:

مثال:

شرکت ایران ۱۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال اوراق قرضه ۱۰٪ ده ساله منتشر می‌کند. بهره اوراق در دو مرحله در سال در تاریخ‌های ۶/۳۱ و ۱۲/۲۹ پرداخت گردد. مطلوب است: انجام ثبت‌های لازم در ۸۱/۱/۱ و ۸۱/۱۲/۲۹ و ۸۲/۱۲/۲۹ تحت هر یک از مفروضات زیر:

۱- نرخ بهره بازار ۱۰٪ باشد.

۲- نرخ بهره بازار ۱۲٪ باشد.

۳- نرخ بهره بازار ۸٪ باشد.

پاسخ:

ثبت به روش خط مستقیم با نرخ ۵٪ در ۲۰ دوره پرداخت

$$\begin{aligned} \text{دوره } n = 20, \text{ نرخ } I = 5\% = 10\% \times \frac{6}{12} \\ 500.000 \times 12.462 = 6.231.000 \\ 10.000.000 \times 0.377 = \underline{3.770.000} \\ PV \approx 10.000.000 \end{aligned}$$

	بانک
۱۰.۰۰۰.۰۰۰	
۱۰.۰۰۰.۰۰۰	اوراق قرضه پرداختنی
	۸۱/۶/۳۱
	هزینه بهره
۵۰۰.۰۰۰	
۵۰۰.۰۰۰	بانک
	۸۱/۱۲/۲۹
	هزینه بهره
۵۰۰.۰۰۰	
۵۰۰.۰۰۰	بانک
	۸۲/۶/۳۱
	هزینه بهره
۵۰۰.۰۰۰	
۵۰۰.۰۰۰	بانک

ثبت به روش خط مستقیم با نرخ ۶٪ در ۲۰ دوره پرداخت

$$\begin{aligned} \text{دوره } n = 20, \text{ نرخ } I = 6\% = 12\% \times \frac{6}{12} \\ 500.000 \times 11.470 = 5.735.000 \\ 10.000.000 \times 0.312 = \underline{3.120.000} \\ PV \approx 8.855.000 \end{aligned}$$

	بانک
۱۰.۰۰۰.۰۰۰	
۱۰.۰۰۰.۰۰۰	اوراق قرضه پرداختنی
	۱۳۸۱/۱/۱

۸۱/۶/۳۱

بانک ۸.۸۵۵.۰۰۰

کسر اوراق قرضه ۱.۱۴۵.۰۰۰

اوراق قرضه پرداختنی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

$$\text{استهلاک هر دوره} = \frac{1.145.000}{20} = 57.250$$

۸۱/۱۲/۲۹

هزینه بهره ۵۵۷.۲۰۰

بانک ۵۰۰.۰۰۰

کسر ۵۷.۵۲۰

ثبت به روش نرخ بهره موثر با نرخ ۶٪ در ۲۰ دوره پرداخت

$$\text{نرخ بهره موثر} = (10.000.000 - 1.145.000) \times 12\% \times \frac{6}{12} = 531.300$$

کسر اوراق	
۳۱.۳۰۰	۱.۱۴۵.۰۰۰
	۱.۱۱۳.۷۰۰

هزینه بهره ۵۳۱.۳۰۰

بانک ۵۰۰.۰۰۰

کسر اوراق قرضه ۳۱.۳۰۰

انتشار اوراق بین تاریخ‌های پرداخت بهره

مثال:

شرکت ایران در تاریخ ۸۱/۱/۱ اوراق قرضه ۱۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال ۱۰٪ ده ساله خود را منتشر نمود ولی این اوراق تا ۳/۳۱ به فروش نرسید. بهره اوراق به صورت سالانه و در تاریخ ۱۲/۲۹ هر سال پرداخت می‌گردد. مطلوب است: ثبت فروش اوراق قرضه در پایان سال‌های ۸۲ و ۸۱ با توجه به نرخ بهره بازار تحت هر یک از مفروضات زیر:

۱- نرخ بهره بازار ۱۰٪ باشد.

۲- نرخ بهره بازار ۱۲٪ باشد.

۳- نرخ بهره بازار ۸٪ باشد.

پاسخ:

$$10.000.000 \times 10\% = 1.000.000 \times \frac{3}{12} = 250.000$$

بانک ۱۰.۲۵۰.۰۰۰

اوراق قرضه پرداختنی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

بهره پرداختنی ۲۵۰.۰۰۰

با بهره ۱۰٪ روش خط مستقیم.

سال اول ۸۱/۱۲/۲۹

هزینه بهره ۷۵۰.۰۰۰

بهره پرداختنی ۲۵۰.۰۰۰

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

در سال دوم (۸۲) عملیات صحیح خواهد شد.

با بهره ۱۲٪ روش خط مستقیم.

بانک ۲۵۰.۰۰۰+۸.۸۷۰.۰۰۰

کسر اوراق ۱.۱۳۰.۰۰۰

اوراق قرضه پرداختنی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

بهره پرداختنی ۲۵۰.۰۰۰

هزینه بهره ۸۶۳.۰۰۰

بهره پرداختنی ۲۵۰.۰۰۰

کسر اوراق ۱۱۳.۰۰۰

اوراق قرضه ۱.۰۰۰.۰۰۰

با بهره ۱۲٪ روش نرخ بهره موثر.

$$\left(\frac{9}{12}\right) \text{ مدت} \times \text{نرخ بازار} \times \text{ارزش دفتری اوراق} = \text{هزینه بهره}$$

$$10.000.000 - 1.130.000 \times \%12 \times \frac{9}{12} = 798.300$$

۸۱/۱۲/۲۹

هزینه بهره ۷۹۸.۳۰۰

بهره پرداختنی ۲۵۰.۰۰۰

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

کسر اوراق ۴۸۳.۰۰۰

فقط سال اول بهره پرداختنی وجود دارد.

$$\text{نرخ بهره موثر} = (10.000.000 - 1.081.700) \times \%12 = 1.329.804$$

هزینه بهره ۱.۳۲۹.۸۰۴

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

کسر اوراق ۳۲۹.۸۰۴

عدم انطباق سال مالی با پرداخت بهره

مثال:

شرکت ایران در تاریخ ۸۱/۶/۳۱ اوراق قرضه ۱۰ ساله خود را منتشر نمود. بهره اوراق قرضه به صورت سالانه و در ۶/۳۱ هر سال پرداخت می‌شود. سال مالی شرکت ایران منتهی به ۱۲/۲۹ می‌باشد. مطلوب است انجام ثبت‌های لازم در طی تاریخ‌های ۸۱/۶/۳۱ و ۸۱/۱۲/۲۹ و ۸۲/۶/۳۱ و ۸۲/۱۲/۲۹ تحت مفروضات زیر:

۴- نرخ بهره بازار ۱۰٪ باشد.

۵- نرخ بهره بازار ۱۲٪ باشد.

۶- نرخ بهره بازار ۸٪ باشد.

پاسخ:

با بهره ۱۰٪ به روش مستقیم

۸۱/۶/۳۱

بانک ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

اوراق قرضه پرداختنی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

۸۱/۱۲/۲۹

هزینه بهره ۵۰۰.۰۰۰

بهره پرداختنی ۵۰۰.۰۰۰

۸۲/۶/۳۱

هزینه بهره ۵۰۰.۰۰۰

بهره پرداختنی ۵۰۰.۰۰۰

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

۸۲/۱۲/۲۹

هزینه بهره ۵۰۰.۰۰۰

بهره پرداختنی ۵۰۰.۰۰۰

۸۳/۶/۳۱

هزینه بهره ۵۰۰.۰۰۰

بهره پرداختنی ۵۰۰.۰۰۰

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

با بهره ۱۲٪ به روش خط مستقیم

۸۱/۶/۳۱

بانک ۸.۷۸۰.۰۰۰

کسر اوراق ۱.۱۳۰.۰۰۰

اوراق قرضه پرداختنی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

$$\text{استهلاک هر دوره} = \frac{1.130.000}{10} = 113.000 \times \frac{6}{12} = 56.500$$

۸۱/۱۲/۲۹

هزینه بهره ۵۵۶.۵۰۰

بهره پرداختنی ۵۰۰.۰۰۰

کسر اوراق ۵۶.۵۰۰

۹۰ تا ۸۲/۶/۳۱

هزینه بهره ۵۵۶.۵۰۰

بهره پرداختنی ۵۰۰.۰۰۰

کسر اوراق ۵۶.۵۰۰

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

با بهره ۱۲٪ به روش نرخ بهره موثر

۸۱/۶/۳۱

بانک ۸.۸۷۰.۰۰۰

کسر اوراق ۱.۱۳۰.۰۰۰

اوراق قرضه پرداختی ۱۰.۰۰۰.۰۰۰

۸۱/۱۲/۲۹

$$\text{نرخ بهره موثر} = (10.000.000 - 1.130.700) \times \%12 \times \frac{6}{12} = 667.800$$

هزینه بهره ۶۶۷.۸۰۰

کسر اوراق ۱۶۷.۸۰۰

بهره پرداختی ۵۰۰.۰۰۰

$$\text{نرخ بهره موثر} = (10.000.000 - ۹۶۳.۲۰۰) \times \%12 \times \frac{6}{12} = 657.732$$

۸۲/۶/۳۱

هزینه بهره ۵۰۰.۰۰۰

بهره پرداختی ۶۵۷.۷۳۲

کسر اوراق ۱۵۷.۷۳۲

بانک ۱.۰۰۰.۰۰۰

کسر اوراق	
۱۶۷.۸۰۰	۱.۱۱۳.۰۰۰
	۹۶۳.۲۰۰

پایان

با آرزوی توفیق الهی